

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>

**Österreichische
Nationalbibliothek**
Wien

73. M. 135

73. M. 135.

MENTEM ALIT ET EXCOLIT

K.K. HOFBIBLIOTHEK
ÖSTERR. NATIONALBIBLIOTHEK

73. M. 135

Den grooten Vocabulaer / Engels ende Duyts:

Dat zijn gemeyne Spzaken op alderhande manieren / oock Brieven ende Obligatien te schryven. Met eenen Dictionarium / ende de Coniungatie.

The Great Vocabuler, in English and Dutch:

That is to say common speaches of all sorts, also Letters and Obligations to write. With a Dictionarie, and the Coniungation.

Desen lesten Druck op nieuw oversien ende gebetert / van vele honderden groote fouten.

T A M S T E R D A M,

By Jan van Hilten, Boeck-verkooper in de
Weutz-stract. Anno 1649.

*Ex libris
Petri Lambey Hamburgensis*

Duyts.

Een Maeltijdt van
tien Personen/te weten:
Harman/Jan/Mapken/
David/Dieter/Fransois/
Roger/Canneken/Hen-
drick ende Lucas.

Harman.

Godt gebe u
goeden dagh Jan.

I. Ende u
also Harman/

goeden dagh
gebe u Godt.

H. Hoe vaert ghy?

I. Ick vaer wel/
Godt danck/

tot uwen gebode.

Ende ghy Harman/
hoe ist met u/wel?

H. Ick vaer oock wel:
hoe vaert

u Vader

ende u Moeder?

I. Sy vaeren wel/
Godt lof.

H. Wat maect ghy
soo vroegh op?

I. Ist niet tyt
op te zyne?

H. Dast ghy noch?
en hebt ghy niet
ontbeten.

Englisk.

A DINNER OF

ten Persons, namely:
Hermes, Iohn, Mary,
David, Peter, Francis,
Roger, Anne, Hen-
ty and Luke.

Hermes.

God give you
good morrow Iohn.

I. And you
also Hermes,

good morrow
give you God.

H. How fare you?

I. I fare well,

God bethanked;

at your commandement:

And you Hermes;

how doe you, well?

H. I fare well also:

how fareth

your Father

and your Mother?

I. They fare well

thanks be to God.

H. What make you

vp so early?

I. Is it not tyme

to be vp?

H. Are you fasting yet?

haue you not broken

your fast?

2

J. Mee

Duyts.

I. Neen ick noch niet/
het is noch te vroeÿgh
Ende ghy/

hebdt ontbeten :

H. Ja ick/ ober een ure/
soude ick soo lange vasten :
van waer komt ghy :

I. Van waer ick come ?
ick come van der scholen/
van der kercken/
ende van der markt.

H. Waer gaet ghy ?

I. Ick ga t'huys.

H. Wat ure ist ?

I. Het is by
den twaelf uren.

H. Ist al soo last ?

I. Ick moet gaen :
ick sal bekeben zyn
van myn Moeder :
te Gode Herman.

H. Hebdt
soo grooten haeste :
en heeft ons Meester
na my niet gebraecht ?

I. Ic en hebt niet gehoort/
ick en mach niet
langher toeben.

Adieu/ ick ga.

H. Gaet/
Godt ghelepde u.

I. Godt ghebe u
goeden about
mijn Moeder/

Englisch.

I. No not yet,
it is yet to earlie.

And you,
have you broken your fast ?

H. Yea, an hower agoe,
shoud I fast so long :
from whence come you ?

I. From whence I come ?
I come from the schoole,
from the church,
and from the market.

H. Whither go you ?

I. I go home.

H. What a clock is it ?

I. It is almost
twelve a clock.

H. Is it so late ?

I. I must go hence :
I shall be fhent
of my Mother :
God be with you Hermes.

H. Have you
so great hast ?
hath not our Maister
asked for mee ?

I. I have not heard him,
I can tarric
no longer.

Farewell, I go.

H. Go your way,
God guyde you.

I. God give you
good even
my Mother,

ende

Duyts.

ende al't gheselschap ;
M. Jan/
 van waer komt ghy ;
 waer hebt ghy
 soo lange gebept ;
 waerom komdy soo laet/
 ist wel gedaen :
Ick hadde u beholen
 te koinen
 te vier uren/
 het is nu
 by den seffen :
 seght my nu
 waer ghy gheweest hebt/
 want ghy hebt lange
 upt der scholen geweest/
 dat weet ick wel/
 ick sal't utwen
Meester segghen.
J. Behoudens u gracie/
 ick kome nu ter stont
 van der scholen/
 ick en wist niet
 dattet soo laet was/
 ick en hebbe
 nergens ghebept/
 ghy moghet doen
 onsen Meester braghen
 of 't alsoo niet en is
M. Dat sal ick doen :
 ick sal de waerhept weten.
Du gaet/
 deckt de tafel/
 ende haest u seer.

English.

and all the companie.
M. Iohn,
 from whence come you :
 where have you
 tarried so long :
 wherfore come you so late.
 is it well done :
I bad you
 to come
 at foure of the clock,
 it is now
 neere six :
 tell me now
 where you have beene,
 for you have beene long
 out of the schoole,
 that know I well,
I will tell
 your Maister
I. Pardon me,
I come even now
 from the schoole
I knew not
 that it was so late,
I have tarried
 no where,
 you may cause one to
 aske our Maister.
 if it be not so.
M. That wil I do:
I will know the trueth.
Go now,
 cover the table
 and hast you quicklie

Duyts.

I. Wel Moeder/
 ick sal 't doen/
 waer is d'Anmelaken ?
M. d'Anmelaken is
 daer binnen,
 op 't tresoor.
Set het sout eerst/
 kondt ghy dat
 niet onthouden :
 ick hebt u geseyt
 meer dan twintig reysen/
 ghy en leert niet/
 het is groote schande :
 gaet halen telliozen/
 kroesen ende serbetten.
I. Wel mijn Moeder/
 waer zijn sy ?
M. Ghy en kont
 niet vinden/
 daer zijn sy/
 ist niet wel gesocht :
 gaet halen broodt.
I. Wel/geeft my gelt :
 booz hoe veel
 sal ick brengen ?
M. Bzengs booz
 twee stupbera/
 en booz eenen stupber wit
 en booz een stupber bryjn
 half een/ half ander/
 en bzenget
 al nieu-backen.
I. Wel/ ick ga :
 siet hier is broot Moeder.

Englisch.

I. Well Mother,
 I will do it,
 where is the tablecloth ?
M. The tablecloth is
 there within
 upon the cupboard.
 Set on the salt first,
 can you not
 remember that ?
 I have told it you
 more then twentie tymes,
 you learne nothing,
 it is a great shame :
 go fetch trenchers,
 goblers and napkins.
I. Well Mother,
 where be they ?
M. You can
 finde nothing,
 there they be,
 is it not well sought ?
 go fetch bread.
I. Well, giue me money :
 for how much
 shall I bring ?
M. Bring for
 two stivers,
 for one stiver of white
 and for one stiver of broune,
 half one, half other,
 and bring
 al new-baken.
I. Well, I goe :
 looke here is bread Mother.
M. Ghy

Duyts.

M. En hebt wel gedaen/
gaet nu
hout halen/
om byer te maken:
gaet wetten de messen/
giet water
in 't labooz/
ende hangt daer
een witte dwale:
doet dat byer beruen/
u Vader komt/
ende David u Nebe
komt met hem.
Gaet hun lieden tegen/
doet u bonette af/
ende nuyght eer lick.

I. Wel myn Moeder/
ick ga.

Weest welkome
mijn Vader/
ende u geselschap.

D. Pieter is dat u
Sone.

P. Ja/het is myn Sone.

D. 't Is een schoon kint/
Godt laet hem altyt
in deugden prospereren.

P. Ich dancke u Nebe.

D. En gaet hy niet
ter scholen?

P. Ja hy/ hy leert
Fransons spreken.

D. Doet hy?

het is seer wel gedaen.

Englisch.

M. You haue don well,
go now
and fetch wood,
for to make fyre:
go wher the knives,
put water
in the lauer,
and hang there
a white towell:
make the fyre burne,
your Father cometh,
and David your Cosen
cometh with him.
Go meet them,
put of your cap,
and make comely courtesie.

I. Well Mother,
I goe.

Be welcome
Father,
and your company.

D. Peter is that your
sonne?

P. Yea, it is my sonne,

D. It is a goodly child,
God let him alwayes
prosper in vertue.

P. I thanke you Cosen.

D. Doth he not go
to schoole?

P. Yes, he learneth
to speake French.

D. Doth he?
it is very wel done.

Duyts.

Ian/ handp wel
 Fransogx spreken?
I. Niet seer wel Nebe/
 maer ick leert.
D. Waer gady
 ter scholen?
I. In de
 Lombaert-strate.
D. hebby
 lange ter scholen gegaen?
I. Outreet een half jaer.
D. Letdy ooc schryben?
I. Ja ick Nebe.
D. Dat is wel gedaen/
 leert altoox wel.
I. Wel Nebe/
 beliebet Godt.
M. Nebe weest weltekome.
D. Ick dancke u Nichte.
M. Nebe/ wilt ghy
 daer blyven?
 waeromme
 en komt ghy niet binnen?
 komt u wermen/
 dan sullen wy gaen eten.
D. Meynt ghy
 dat ick koude hebbe?
 het sou groote
 schande zyn.
M. Nebe hoe ist met u?
D. Wel Godt danck.
M. Waer is myn Nichte/
 waerom en hebby myn
 Nichte niet mede gebzacht

English.

Iohn, can you well
 speake French?
I. Not very well Cosen,
 but I learne.
D. Where go you
 to schoole?
I. In the
 Lumbard-street.
D. Have you gone
 long to schoole?
I. About half a years.
D. Learne you also to write?
I. Yea Cosen.
D. That is well done,
 learne alwayes well,
I. Well Cosen,
 ifit please God.
M. Cosen, you be welcome.
D. I thanke you Cosen.
M. Cosen, will you
 tary there?
 wherefore
 come you not in:
 come warme you,
 then will we go eate.
D. Thinke you
 that I have colde?
 it should be great
 shame. (you:
M. Cosen how is it with
D. Well, I thank God.
M. Where is my Neece,
 wherefore have you not
 brought my Neece with you
D. Sp

Duys.

D. Sy is al sieck.

H. Ist waer/
is sy sieck/
wat sieckten heeft sy?

D. Sy heeft de koozse

M. Heeft sy die
lange gbehadt?

D. Ontrent acht dagen.

M. Wat en wist ick niet/
ick salse gaen besoecken
moghen beliebet Godt.

Fransoyx
bryngt een stoel
voor u Mebe.

Mebe/
komt by den byere.

Fransoyx gaet daer vorz/
men klopt daer
besiet wie daer is:
het sal Rogier zyn/
dat weet ick wel.

F. Wel Moeder/ ick ga.
Wie is daer boren?

H. Het is byendt/
doet de deure open.

F. Zyd daer Rogier?

H. Ja ick ben hier/
is u Vader t'huys?

F. Ja by ende
mijn Moeder oock:
komt binuen/

ick sal mijn Vader seggen
dat ghy gekomen zyt.

D. Fransoyx/

Englisch.

D. Shee is sicke.

F. Is it true,
is shee sicke,
what sicknes hath shee:

D, Shee hath the ague.

M. Hath shee
had it long:

D. About eight dayes.

M. That knew I not,
I will go see her
to morrow if it please God,

Francis
bring a chaire
for your Cofea.

Cofea,
come by the fyre.

Francis go you before,
one knocketh there,
looke who is there:
it shall be Roger,
that know I well.

F. Well Mother, I go
Who is there before: |

R. It is a freind,
open the doore.

F. Be you there Rogers?

R. Yea I am here,
is your Father at home:

F. Yea, and
my Mother also:
come in,

I will tell my Father
that you be come.

P. Francis,

Duyls.

maket al gereedt
om te gaen eten.

F. Vader/
het is al gereedt/
ghy meught gaen eten/
alst u belieft.

P. Wel/ ick kome
terstout :

roept de kinderen.

F. Wel myn Vader.

Jan/ waer zydy ?
ghy soudt komen eten/
waer blydy/
wat maecht ghy daer ?

I. Wat soude ick maken/
ick heb hier wat te doen.

F. Weet ghy niet
datmen gaet eten ?
komt seggen
de Benedictie.

J. Wel/ ick kome.

P. Jan/ waerom
en komdy niet/
moetmen u roepen ?
brenge hier stoelen.

M. Pieter
laet ons gaen sitten/
het is tyd.

P. Wel ick brenge te breden.

M. David. sit daer inne.

D. Ick : en belget u niet/
dat sal ick niet doen/
laet Pieter daer sitten/
dat bidde ick u.

English.

make al readie
for to go eate.

F. Father,
it is all readie,
you may go eate,
when it plea eth you.

P. Well, I come
presently :

call the children.

F. Well my Father.

Iohn, where be you :
come eate,

where tarry you,
what do you there :

I. What should I do,
I have somwhat here to do.

F. Know you not
that wee go to eate :
come say
the blessing,

I. Well, I come.

P. Iohn, wherefore
come you not,
must one call you :
bring hither stooles.

M. Peter
let vs go sit,
it is tyme.

P. Well I am content,

M. David sit in there.

D. I? no by your leaue,
I doe it not,
let Peter sit there,
I pray you.

M. Pie

Duyts.

M. Pieter en is niet
gewent daer te sitten/
hy sal hier sitten/
het is syn plaetse.

Ian/ segt
de benedictie.

I. Wel mijn Moeder/
Godt zegene u
mijn Vader/
mijn Moeder/
ende al u geselschap.

M. Fransoyx/
brenge ons t eten/
brenge dat Salaet/
ende het gesouten vleesch:

schenckt ons
te drincken/
schenckt uwen Rebe/
ende boort alomme.

Fransoyx/ sit by ons.

Ian/ gaet halen pottagie
voor uwen broeder/
ende doet
d'ander gereet maken/
loopt seer.

I. Broeder/
hout u pottagie :
hebdy te vele ?

F. Ja/ ick heb te vele.

I. En etet niet al/
laet het gene dat ghy
te veel hebben sulst.

P. Waerom
en eet ghy

Englisch.

M. Peter is not
wont to sit there,
hee shall sit here,
that is his place.

Iohn, say
grace,

I. Well Mother,
God blesse you
my Father,
my Mother,
and all your company.

M. Francis,
bring vs meate :
bring the sallad,
and the poudred beefe :

fill vs
drinke,
fill for your Cosen,
and then round about,
Francis, sit by vs.

Iohn, go fetch pottage
for your brother,
and let
the other be made ready,
run apace.

I. Brother,
take your pottage :
haue you to much ?

F. Yea, I haue to much.

I. Eate it not all,
leauē that which you
shall haue to much.

P. Wherefore
eate you not

Duyts.

uwē pottagie niet/
 Dewyle dat sy heet is :
 F. Sy is noch te heet.
 M. Jan/
 brengt hier broodt/
 Rogier en heeft
 gheen broodt/
 haelt een telliooz/
 en brengt hier Mostaert.
 P. Geest my
 den hier-pot.
 R. Houdt daer/
 houtem wel.
 P. Laetem gaen/
 ick houde hem wel.
 M. Pieter/
 en drinkt niet
 na uwē pottagie/
 want het is ongesont :
 eet eerst een luttel/
 eer ghy drinkt.
 Pieter snijdt my vleesch/
 snijdt my oock broodt.
 Snijdt Fransoyx t'eten.
 hy en heeft niet t'eten.
 P. Moet ick
 hem dienen/
 kan hy niet
 hem selven dienen ?
 Snijdt selve/
 ghy zijt groot genoeg/
 helpt u selven/
 want ick en sal

Englisch.

your pottage,
 while they are hot?
 F. They are yet to hot.
 M. Iohn,
 bring here bread,
 Roger hath
 no bread
 go fetch a trencher,
 and bring here mustard.
 P. Giue me
 the beare-pot.
 R. Hold there,
 hold it well
 P. Let it goe.
 I hold it well
 M. Peter,
 drinke not
 after your pottage.
 for it is vnwholsome :
 eate first a little,
 before you drinke.
 Peter cut me flesh,
 cut me also bread.
 Cut Francis to eate,
 hee hath nothing to eate.
 P. Must I
 serue him,
 can hee not
 serue himself?
 Cut your self,
 you be great enough,
 help your self,
 for I will

u niet.

Duyt.**Engliffh.**

u niet dienen/
 ick en diene nimant
 dan my felven.

M. Gheeft hem t'eten/
 want hy fchaemt hem/
 hy en derft niet eten/
 dat fie ik wel.

P. Wel/houdt daer/
 hzengt hier wat anders.

J. Ten is noch
 niet ghereedt.

M. Bestet
 of de pastepen
 ende de taerten
 ghebzaecht zyn.

Gaet halen t'ghebzaedt/
 ende fchinct hier wijn/
 fchinkt voor uwen Vader/
 fchinct al vol
 en fchinct niet fo vol/
 en fiet ghy niet
 wat ghy doet?
 ghy stort.

Rogter en heeft
 gheen wijn/
 en fiedt dat niet?

J. Maecht daer plaetfe
 om de fchotelen te fetten.

M. Nu zyt t'samen
 alle wellcome.

C. Hier is wel
 waer mede/
 ghy hebt te veel
 koften ghedaert

not ferve you,
 I ferve no bodie,
 but my felf.

M. Give him to eate,
 for hee is af hamed,
 hee dares not eate,
 that fee I well.

P. Well, hold there,
 bring here fomwhat els.

I. It is not
 yet readie.

M. Looke
 if the pastyes
 and the tartes
 be brought,

Go fetch the roft meat,
 and fill here wine,
 fill for your Father,
 fill it full :

fill not fo full,
 fee you not
 what you doe?
 you spill.

Roger hath
 no wine,
 fee you not that?

I. Make place there
 to fet downe the platters.

M. Now I bid you
 all welcome.

A. Here is well
 where with,
 ye have done
 too much cof.

M. Ich

Duyts.

M. Ich en hebbe seker
het is my leed
datter niet meer en is :
maer ghy moet
patientie hebben.

C. 't Is seker
wel geseyt.

M. Pieter ontgin
de schouder :
brenge hier radysen/
caroten/
ende cappers :
dient David
van dien hase/
ende van die conynen
ontgint de Patrysen/
ghy en dient ons niet :
maect alle goede chiere/
ich bid u.

R. Hier is wel
om goede ciere
te maken.

D. Jan schynckt ons
te drincken.

I. Hier en is
geenen wijn meer.

D. Gaet anderen halen :
wat dunckt u
van desen wijn :

C. My dunckt
dat hy goet is.

D. Willen wy
doen brengen
van den selven :

English.

M. I have not truelie,
I am sorye
that there is no more :
but you must
have patience.

A. It is truelie
well said.

M. Peter carve vp
the shoulder;
bring hither radishes,
carrots,
and capers;
give David
of that hare,
and of the connyes,
carve vp the patridges;
you serve vs not;
make all good cheere;
I pray you.

R. Here is well
to make
good cheere with.

P. Iohn, fill vs
to drinke.

I. Here is
no more wine.

P. Go fetch other :
how like you
this wine :

D. Me thinks
hee is good.

P. Will we
let bring
of the same :

Duyts.

D. Also't u belieft.

J. Waer sal ick'em
gaen halen?

D. Daer ghy desen
gehaelt hebt:

of haeltem

op de markt

in de witte Telle/

of daer ghy wilt.

J. Hoe veel

sal ick brengen:

D. Bzenget twee Potten/

of drie pinten:

gaet rasch/

ende komt haest weder.

J. Ick sal altoos loopen

Dader.

M. Fransons staet nu op/

ende dient ter tafelen:

befiet

of ter niet en gebzeekt:

wilt ghy noch

t'eten hebben:

segget stoutelick.

F. Neen ick Moeder/

ick hebbe genoeg gegeten/

Godt zy des gelooft.

M. Dzincht nu dan:

is daer bier

in utwen pot?

F. Ja't Moeder/

daer is genoegh in.

M. Iffer niet in/

gaet haes.

English.

D. Aspleaseth you.

I. Where shall I
go fetch him.

P. There you
fetch'd this:

or go fetch him

on the market

at the whyte flower de Luce

or where you will.

I. How much

shall I bring:

P. Bring two quartes,

or three pynies:

go apace,

and come quickly againe.

I. I shall run all the way

Father.

M. Francis, rise,

and serue the table:

looke

if there lacke any thing:

wil you

haue more meate:

speake boldly.

F. No mother,

I haue eaten enough,

God be prayfed.

M. Drinke now:

is there any beere

in your pot?

F. Yea Mother,

there is enough.

M. Is there none in,

go fetch some

C. Klopt:

Duyts.

C. Kloptmen niet
aen de deure ?
gaet besiet het.

F. Is daer yemant ?

H. Ja 't/ doet open :
ick hebbe hier geweest
meer dan een half ure.

F. Wat belieft u ?

H. Goeden abont bylent/
is u meester t' hups ?

F. Ja by/waerom ?
wilt ghy hem spreken ?

H. Ja ick/ waer is hy ?

F. Hy sit ter tafelen/
beliebet u yet
ick sal de bootschap
wel doen.

Wie sal ick seggen
die na hem byaegt ?

H. Ick moet hem
selve spreken.

Segt hem/ dat ick hen
sijnz Ooms dienaer :

of segt hem/
dat ick come
van synen Oom.

F. Wel/
ick sal't hem gaen seggen/
heydt hier een luttel.

Vader/
hier is een man
die n spreken wil.

H. Wat man ist ?

Englisch.

A. doth not some body knock
at the doore ?
go looke.

F. Is there any body ?

H. Yea, doe open :
I have been here
more then half en hower.

F. What is your pleasure ?

H. Good euen my freind,
is your maister at home ?

F. Yea, wherefore ?
would you speake with him ?

H. Yea, where is hee :

F. Hee is set at the table,
would you any thing with
I will well (him

do your message.

Who shall I say
that asketh for him :

H. I must
speake with himself.

Tell him, that I am
his Vncles servant.

or tell him,
that I come
from his Vncle.

F. Well,
I will go tell it him,
tarrie here a little.

Father,
here is a man
that would speake with you.

P. What man is it ?

F. Ick

Duyts.

Englilh.

I. Ick en kunne beta niet
Dader :

hy seyt dat hy komt
van mynen Oom.

P. Draecht hem
wat hem belieft.

I. hy seyd dat hy
u spreken moet.

P. Wel/
doet hem binnen komen.

F. Myn vrient/
komt in.

H. Wie is daer binnen/
isser veel volck :

I. Aeen/drie of vier

H. Godt seghen
alle't gheselschap.

P. Weydt hendrick/
drinckt eer ghy gaet.

H. Ick en heb geenen dorst
ick bedancke u.

F. Weydt ghy / ghy moet
eens drincken.

H. Ick moet gaen.

M. Is Jan
noch niet komen ;
waer toeft hy soo langhe ;

F. hy komt/
P. Jan/hoe komet

dat ghy
soo langhe toeft ;

I. Ick en mocht niet
eer komen Dader/
daer was veel volck ;

I. I know him not
Father :

hee sayd that hee comes
from my Vncle.

P. Aske him
what is his pleasure

I. Hee sayd that hee
must speake with you.

P. Well,
let him come in.

F. My freind.
come in.

H. Who is there within
is there many folkes :

I. No three or foure.

H. God blesse
all the companie.

P. Tary Henry,
drinke before you go.

H. I have no thirst,
I thanke you.

F. Tary, you must
drinke once.

H. I must go,

M. Is Iohn
not come yet ?

where tarieth he so long ?

F. He cometh.

P. Iohn, how chanceth
that you

tary so long ?

I. I could not
come sooner Father,
there was many folke,

Duyts.

ick hebbe altoog
gheloopen/
M. Wel

schinckt hier Wijn/
P. David/ proeft

of hy goet is/
D. Dat sal ick doen/
schenckt my daer inne ;

den anderen was beter/
R. Hy en was/
desen is beter

na mijn verstant/
M. Canneken/gy maekt

gheen goede ciere :
hoe komet
dat ghy't niet en segt ;

C. Wat soude ick seggen ;
Tis beter.

te swyghen/
dan quaet te spreken/
ick en kan niet wel

Fransoys spreken/
daerom
swyghs ick.

M. Wat seghy :
ghy spreeket soo wel
als ick doe/
ende beter oock.

C. Ick en doe/
dat soude ick wel willen/
ende dattet my

gekost hadde
twintigh gulden.

M. David

English.

I haue runne
al the way.

M. Well,
fill wine here.

P. David, prooue
if he be good.

D. That shall I doe,
fill me there in :

the other was better.

R. It was not,
this is better
in my judgement.

M. Anne, you make
no good cheere

how chance th
that you say nothing ?

A. What should I say
it is better

to keepe silence
then to speake euilly.

I cannot well
speake French,

there fore
hold I my peace.

M. What say you :
you speake so well

as I doe,
and better too.

A. I do not,
that would I well,

and that it
had cost mee

twentie gilders.

M. David

Duyts.

ghy en eet niet/
 snyt my daer af/
 dat is seer ghesoden/
 ende dat is
 te luttel gebzaden/
 ist niet!

D. Dat dunckt my oock.

C. Rogier
 leent my u mes/
 ick bidt u.

A. Nemet/
 maer gebet my weder
 als ghy gegeten hebt.

C. En ghebe ick't
 u niet weder/
 en leenet my niet meer.

A. Neen ick seker

C. Tis een goet mes/
 hoe veel heeft het
 u ghekost?

A. Het heeft my gekost
 drie stuivers.

C. Het is goeden koop:
 latet my hebben
 voor dien prijs/
 ick sal u ghelt
 weer gheben.

A. Ick ben te vreden.

M. Rogier/
 ghy en eet niet/
 my dunckt/
 dat ghy pronckt/
 helpt u selven/
 schaemt ghy u?

Englisk.

you eate not,
 cut me of that,
 that is sodden to much;
 and this is
 rosted to little;
 is it not?

D. Me thinks so too;

A. Roger
 lend me your knife,
 I pray you.

R. Take it,
 but give it me againe
 when you have eaten;

A. If I give it
 not you againe,
 lend it me no more.

R. No indeed;

A. It is a good knife;
 how much hath it
 cost you?

R. It hath cost me
 three stiuers.

A. It is good cheape:

let me haue it
 for that same price,
 I will giue you
 your money againe;

R. I am content,

M. Roger,
 you eate nothing;
 me thinks

that you bride it,
 helpe your self;
 are you ashamed:

Duys.

A. En eet ick niet wel :
 ick eet meer
 dan pemaent
 die ter tafelen is.

M. Ghy en doet niet.

C. Ghy en eet
 selve niet.

M. Ick heb
 altoos ghegeten.

D. Laet ons wel drinken/
 ist dat top hebben,
 qualick t'eten.

C. Wat segghy :
 is hier niet
 wel t'eten :

hier is
 ghenoech t'eten
 booz twintigh per soonen/
 ghy hebt gedaen
 te grooten kost.

D. Ick en doe :
 nu ick brenge u/
 ende ick bidde u
 booz alle t'gheselschap/
 ende in den eersten
 booz uwen
 naesten ghebuer :

suldy my beschept doen :
 C. ja ic/met goeder herte/
 indien dat Godt beliest.

Du/ drinkt :
 ghy en hebbet niet
 upt ghezoucken/
 ick sal u noch eens

Englisch.

R. Doe I not eate well :
 I eate more
 then any man
 that is at the table,

M, That doe you not,

A. You eate nothing
 your self

M, I have
 eaten continuallie,

P. Let vs drinke well,
 if we have
 little meate,

A, What say you :
 is here not
 meate enough :

here is
 meate enough
 for twenty persons,
 you have done
 too much cost,

P, I have not :
 now I drinke to you,
 and I pray you
 for all the company,
 and first

for your
 next neighbour :
 will you pledge me :

A. Yea, with a good heart,
 if it please God.

Now, drinke :
 you have not
 drunke it out,

I shall fill it you

Duyts.**Engliffh.**

bol ſchencken.

P. Waeromme
ſoude dat doen ?
en heb ickx niet
upt gedroncken :
hoe veel ſchillet :
ick ſalt upt dzincken.

**Siet daer/
mi iſt upt/
doet my beſchept :**
ghy en ſoeckt niet
dan my te bedriegen.

C. It en ſoude niet mogen
dix upt dzincken/
ick hebx te veel.

P. Wat ſou u gebreken :
ick hebt wel
upt-gedroncken.

C. Ghy en haddex niet
alſoo veel alx ick/
uwten kroex
en was niet bol:

P. Hy was immerx/

C. Hy en was/

P. Cis waer/
maer mynen kroex
ix meerder
dan den uwten:

C. Wel/laet onx mangelx

P. Ick bengx te vreden/
geeft my den uwten:

C. Ick en ſal/
ick houde my
aen den mynen/

full againe.

P. Wherefore
ſhould you doe that :
haue I not
drunke it out ;
how much lacketh it ,
I ſhall drinke it out ,

Looke there,
now it is out,
pledg me now ,
you ſeeke nothing
but to beguyle me,

A, I ſhould not be able
to drinke this out,
I haue to much,

P, What ſhould aile you,
I haue well
drunke it out,

A, You had not
ſo much as I,
your goblet
was not full,

P, But it was,

A, It was not,

P, It is true,
but my goblet
is greater
then yours,

A, Well, let vs change,

P, I am content,
give me yours,

A, No indeed,
I keepe
myne owne,

Duyts.

bewaert dat gij hebt:

P. Drinkt dan.

C. Wel/ terstont:

siet nu of 't niet

al uyt en is.

M. Ja /waromme

doet ghy u

alsoo bidden?

wien hebt ghy 't

ghebracht?

bringt my eens:

zijt gij gram op my?

C. Waerom soude ick

op u gram zijn?

M. Omdat ghy 't

my niet en brengt.

C. Ick heb u gebracht.

M. Ick heb 't niet gehoort:

't is genoeg van drincken/

wij moeten

ook eten/

ick hebbe

grooten hunger/

snijt my daar

een stuck vleesch.

C. Hebdy gheen handen:

M. Ja ick

maer ick en kan niet

wel gheraken

aen die schotel.

P. Wel/ ick sal u dienen:

hebt ghy 't ghenoech?

M. Ick en hebbe noch niet

P. Houdt daer/

English.

keepe that which you haue,

P. Drinke then,

A. Well, by and by;

looke now if it

be not cleane out.

M. Yea, wherfore

must you be

so much prayed?

to whom haue you

drunke?

drinke to me once:

be you angry with me?

A. Wherfore should I

be angry with you?

M. Because you

drinke not to me.

A. I haue drunke to you,

M. I haue not heard it:

it is enough of drinking,

wee must

eate also,

I haue

great hunger,

cut me there

a peece of fles h.

A. Haue you no handes?

M. Yes,

but I cannot

well reach

to the platter.

P. Well, I shall serue you:

haue you enough?

M. I haue yet nothing.

P. Hold there,

hebt

Duyts.**Englilh.**

hebt ghy
 nu ghenoech ?
M. Besiet
 wat hy my gheeft :
 wat mach dat helpen ?
 hout het vooz u/
 ende etet ghy selve.
Rogter/ suyt my
 van die schouder/
R. Wel/ neemt daer/
M. Ich dancke u.
P. Jan/ brenzt broot/
 ende schenckt wijn/
 schenckt alomme/
M. Men klopt
 daer voren/
 en hoort ghy niet Jan ?
J. Ich ga Moeder :
 het is Lucas/
 Andries knape.
M. Wat wilt
 hy my hebben ?
J. Hy brencht wat.
M. Doet hy ?
 laet hem binnen komen.
J. Lucas/ gaet binnen.
L. Godt zeghen
 't gheselschap.
P. Lucas zyt ghy daer ?
L. Ja ick Pieter.
P. Wat seght ghy nieuws ?
L. Niet veel Pieter.
P. Hoe daert u
 Meester ?

haue you
 enough now ?
M. Looke
 what he giueth me ?
 what may that helpe ?
 keepe it for you,
 and eate it your self.
Rogter, cut me
 of that shoulder.
R. Well, hold there.
M. I thanke you.
P. Iohn, bring bread,
 and fill wine,
 fill round about.
M. One knocketh
 there before,
 heare you not Iohn ?
I. I go Mother :
 it is Luke,
 the seruant of Andrew.
M. What will
 he haue with me ?
I. He bringeth somewhat,
M. Doth he ?
 let him come in,
I. Luke, go in,
L. God blesse
 the company.
P. Be you there Luke ?
L. Yea Peter,
P. What newes tell you ?
L. Not much Peter,
P. How doth your
 Maister ?

Duyts.

L. Hy baert wel Pieter/
hy doet u goeden
nacht segghen/
hy ghebiet hem
in u goede gratie/
ende seyndt u dit/
u biddende dat ghy 't
ontfangen wilt
met goeder herten/
ende en wilt niet
alleen ontfangen
dese klepne gifte/
maer oock
synen goeden wille :
want hy seyndet u
in tecken van liefde :
daerom willet
in dancke ontfangen:

D. Ghy sult uwen Meester
bedancken/
ende sult hem segghen/
dat ick't verdienen sal/
beliebet Godt:

L. Wel Pieter,

D. Schincht Lucas
te drincken/
ende licht hem upt:

L. Goeden about
Pieter/
ende u gheselschap:

D. Goeden about Lucas/
hebby gedroncken :

L. Ja ick Pieter:

M. Jan/

English.

L. He doth well Peter,
he biddeth you
good night,
he hath him recommended
to your good fauour,
and sendeth you this :
praying you that you
wil receiue it
with a good heart :
and receiue
not only
the small guift,
but also
his good will,
for he sends it you
in token of loue :
therefore receiue
it thankfullie.

P. You shall thank
your Maister,
and shall tell him
that I shall deserue it,
if God will.

L. Well Peter.

P. Giue Luke
to drinke,
and light him forth,

L. Good euen
Peter

and your company.

P. Good euen Luke,
haue you drunke :

L. Yea Peter.

M. Iohn

finis

Duyts.

fruyt de keerse :
 besiet of d'ander
 gereet is :
 doet dit al wech/
 ende brengh wat ander :
 brengh schoon telliozen/
 ende brengh ons 't fruyt/
 met den keese.

F. Cis hier al Vader.

P. Neemt die schotel wech

C. David brengh
 my eens.

D. Wat sal ick
 gheerne doen :
 ick brengh u
 met goeder herten.

C. Wel moet u bekomen
 ick wacht gheerne/
 ende ic sal u beschept doen.

D. Rogier / en weet ghy
 niet nieuws :

R. Neen ick seker/
 ick en weet niet
 dan goet.

D. Sprechtmen niet
 van den peys :

R. Ick en weet
 van gheenen peys
 te spreken /

ick gheloebe dat den peys
 noch verre te soecken is.

D. Hebdy niet
 hooren segghen/
 hoe de Koningh

Englisch.

snuffe the candle,
 looke if the other
 be readie :
 take all this away,
 and bring something els,
 bring cleane trenchers,
 and bring vs the fruite
 with the cheese.

F. It is here Father.

P. Take away this platter.

A. Daid, drinke
 to me once.

D. I shaall
 do it willingly :
 I drinke to you
 with all my heart.

A. Much good doe it you,
 I wil pledge you gladly,
 & shal doe you good reason

D. Roger know you
 no newes :

R. No trulye,
 I know nothing
 but good.

D. Is there no talke
 of peace ;

R. I know not
 to speake
 of any peace,
 I beleue that the peace
 is yet farre to seeke.

D. Haue you not
 heard say
 how the King

Duyts.

van Brancryck
den stryft verloren heeft
tegen de Spangiaerden :

A. Dat heb ick wel
hooren seggen/
maer men sieght so veel/
datmen niet en weet
wat gelooben :
men seyt veel wonders/
maer Godt weet alleene
watter geschieden sal.

D. Ghy seght waer.

A. Waer 't dat wy woude
met hem pey& maken/
d'oozoge
en soude niet
lange dueren.

D. Dat is seker waer :
Jan doet dit al wegh/
en komt seggen
de gracie.

I. Ick come mijn Vader.

De tali convivio, &c.

Wel moet u bekomen
mijn Vader/mijn Moeder
ende al het gheselschap.

D. Laet ons drincke
na de gracie.

A. Dat is wel gesept/
maer wy moeten oock
de tweede gracie seggen.

Pieter/ hoe veel wyne
hebben wy gehad ?
wy willen

Englisch.

of France
hath lost a battaile
against the Spaniard

R. I have well
heard of it,
but they lye so much,
that one cannot tell
what to beleuee :
they say great wonders,
but God knoweth only
what shall happen.

D. You say true,

R. If that we would
make peace with him,
the warre
should not
continue long.

D. That is true indeed :
Iohn take away this,
and come say
grace.

I. I come Father.

De tali convivio, &c.

Much good do it you
my Father, Mother,
and all the company,

P. Let vs drinke
after the grace,

R. That is well sayd,
but we must also say
the second grace.

Peter, how much wine
haue we had ?
we will

den

Duyts.

den wijn betalen

D. Ghy en sult sekerer/
ghy en sult niet gheben
eens voor al :

heb ick de middel gehad
u t'eten te gheben/
ick salse ook wel hebben
om u te drincken te geben.

R. Wat soude dat zijn/
den wijn is nu te dier.

D. Ghy hoort
wat ick u segghe.

D. Wel dan
wy dancken u/
het staet ons
te verdienen.

M. 'T is al verdient.

D. Ick dancke u oock/
dat ghy ghekomen zijt.

F. Francos/ brenge
eenen mitsaert/
ende maect goet vper
om ons te wermen.

F. Coper is ontfeken
mijn Vader.

D. Wy en hebben
gheen koude/
wy willen henen gaen/
want het is tyt.

M. Wat haest
hebt ghy ?

T. Het is wel
thien uren.

M. Ten is noch niet.

English.

pay for the wine,

P. You shall not truly,
you shall giue nothing
once for all :

if I haue bin able
to giue you meate,
I shall be able also
to giue you drinke.

R. Wherefore that,
the wine is now deare,

P. You heare
what I say.

D. Well then
we thanke you,
we must
deserue it,

M. It is all deserued,

P. I thanke you also,
that you are come.

F. Francis, bring
a fagot,
and make a good fyre
for to warme us,

F. The fyre is kinled
my Father,

D. Wee haue
no cold,
we will go hence,
for it is tyme,

M. What hast
haue you ?

A. It is well
ten of the clock,

M. It is not yet,

R. 'T is

Duyts.

R. 'Tis pinnerg,
 M. Jan haelt
 de lanteerne.
 G. Wy en willen
 de lanteerne niet hebben/
 het is kuer weder
 ten is gheen nodot.
 H. Godt ghebe u
 goeden nacht.
 P. Ende u oock/
 te Gode bebele ick u.

Het I I. Capittel.

On te leeren koopen
 ende verkoopen.

Lynck / Grietck / Daniel.
 Lynken.

Godt ghebe u
 goeden dagh
 ghebader/
 ende u gheselschap.

G. Ende u alsoo
 ghebader.

L. Wat maecht ghy
 hier soo vroegh
 in de koude:
 hebt ghy langhe
 hier gheweest:

G. Ontrent een ure.

L. Hebdy veel verkocht
 van desen daghe:

G. Wat soude ick
 hebben alreede verkocht:

English.

R. It is indeed,
 M. Iohn, go fetch
 the lanterne,
 D. Wee will not
 haue the lanterne,
 it is faire weather,
 it is no need,
 H, God giue you
 goodt night,
 P. And you also,
 I commit you to God.

The II. Chap.

For to learne to buy
 and sell.

Katherin, Margaret,
 Daniel.
 K.

God giue you
 good day goffip,
 and your company.

M. And you also
 goffip.

K. What do you here
 so earlie in the cold,
 haue you been
 here long.

M. A bout an hower.

K. Haue you
 sold much.

this day,

M. What should I haue
 sold already,

ick

Duyts.**Englisch.**

ick en hebbe noch geen
hant-gift ontfangen.

L. Noch ick oock.

M. Hebt goeden moet/
't is noch broegh :

Godt sal ons senden
eenighe kooplieden.

L. Ick hopet :
hier komt eenen/
hy sal hier komen.

Vriendt/
wat wil dy koopen :

Komt hier/
beliest u

pet te koopen :

befiet of ick niet en heb
dat u dient.

Komt binuen/ick heb hier

goet Laken/
goet linnen laken

van alle soorten/
goet spden laken/
camelot/
damast/sutweel:

Ick heb oock

goet vleesch/
goeden visch

ende goede haringhen.

Hier is goede hoter/
ende oock goede keese

van alle soorten.

Wil dy koopen

een goede bonnet/
oft een goeden boeck

I haue not yet
taken hand sell.

K. Neither I also.

M. Be of good cheere,
it is yet early,

God will send vs
some Marchants.

K. I hope so:
here cometh one,
he will come hither.

Freinde,

what will you buy :

come hither,

will you

buy any thing :

looke if I haue nothing
that lyketh you.

Come in I haue here

good cloth,

good linnen cloth

of al sortes,

good filcke,

chamblet,

damaske, veluet :

I haue also

good flesh,

good fish,

and good herringes.

Here is good butter,

and also good cheese

of all sortes.

Will you buy

a good kap :

or a good booke

Duyts.**Englilh.**

In Fransoys/
ofte in Duyts/
ofte in Latijn/
ofte eenen schryf boeck :

Koopt wat/
besiet wat

u belieft te koopen/
ick sal geben

goeden koop/
epscht

wat u belieft/
ick sal u laten sien/
't ghesichte

en sal u niet kosten.

D. Hoe veel

sal ick betalen

bander elle

van dit laken :

L. Ghy sulter af betalen

vijs schellingen.

D. Hoe veel

sal my kosten

d' elle van dit laken.

L/ Sy sal u kosten

twintigh stupbers/
D/ Hoe veel

ghelt het pont

van den keese ;

L. Het pont ghelt

eenen stupber.

D/ Wat ghelt den pot

van desen wijn ;

L/ Den pot ghelt

dyz stupbers/
in Erench,
or in Dutch,
or in Latin,
or a writting booke :

Buy somhat,

looke what

pleaseth you to buy ;

I wil sell it you

good cheape ;

aske

what you desire,

I shall shew it you ;

the sight.

I shall cost you nothing.

D. How much

shall I pay

for an elle

of this cloth ?

K. You shall pay

five schillings for it.

D. How much

shall cost me

one elle of this cloth ?

K. It shall cost you

twenty stivers.

D. How sell you

a pound

of this cheese ?

K. The pound most yeeld

a stiver.

D. What sell you a quarte

of this wine ?

K. The quarte most yeeld

three stivers.

D. Hoe

Duyts.

D. Hoe veel
loofdy 't stuck;

L. Ick loofst
byf guldens/
met eenen woorde/

D. Wat sal ick gheben
daer voor;
maer en verlobest
my niet/

L. Meen ick seker/
ick en sal u
niet verloben/
ick sal't u segghen
met eenen woerde:
ghy sulter af betalen
seventhien stuybers
ende senen halben/
ist dat u belieft.

D. Het is veel te veel.

L. Ten is seker:
hoe veel
biedt ghy my:
biedt my wat:
ick en sal't niet gheben
voor 't ghene
dat ghy my biedt/
biedt my wat.

D. Wat soude ick
daer op bieden:
ghy hebt my
te veel geloofst.

L. Ick en hebbe:
maer ten is niet gheseyt/
dat ick't niet

English,

D. How sell you
the peece?

K. I hold it
at five gilders,
wit one word.

D. What shall I give
for this?
but aske not
to much for it.

K. No truly,
I shall not aske
to much for it,
I will tell you
with one word:
you shall pay for it
seventeene stivers
and a half,
if it please you.

D. That is much to much,

K. It is not truly:
how much
bid you me?
bid me somewhat:
I will not sell it
for that
wich you offer me,
bid me somewhat.

D. What should I
offer for it?
you haue set it
at to high a price.

K. I haue not:
but it is not sayd,
that I shall not

gheben

Duyts.

Englisch.

Gheben sal
 booz min
 dan ick gesept hebbe :
 seght my dat ghyer
 booz gheben wilt.

D. Ick salder af gheben
 twaelf stuybers.

L. Booz dien prijs
 ist niet te gheben/
 ghy biedt my verlies/
 ghy biedt te luttel :

Ick heb hier wel
 die ick u gheben sal
 booz dien prijs/
 maer ten is niet

soo goet als dat :
 ick salder u wel
 laten sien

die ick u gheben sal
 booz minder prijs :
 maer ten minsten prijs
 en is niet altoos
 goet ghesocht :

Ghy en maecht niet
 beter doen
 dan te koopen
 wat goets :

al waerdy
 mijn broeder/
 soo soude ick u niet konne
 beter gheben.

D. Wildy mijn gelt hebbe :

L. Alsoo niet.

D. Ghy sult noch hebben

sell it
 for lesse
 then I haue sayd :
 tel me what you
 will giue for it.

D. I will giue
 twelue stuiuers for it.

K. For that price
 is it not to be-sold :
 you proffer me losse,
 you bid me to litle ;

I haue some here
 that I shall sell you
 for that price :

but it is not
 so good as this :

I shall well
 shew you

which I will sell you
 for lesse price :

but the lowest price
 is not alwayes
 good to be-sought :

You can not
 doe better

then to buy
 that which is good :

although you were
 my brother,

yet I could not
 sell you any better.

D. Wil you haue my money :

K. Not so.

D. You shall haue yet

three

Duyts.**Engliffh.**

twee fupberg
ende eenen halben.

L. Ick en mach
ick fouder aen verliesen.

D. Ick en mach
niet meer gheben.

L. Wel/

Godt ghelepede u :
gaet elders besien
of ghy kondt
beter koop koopen :
ghy en sult het
nereghens hebben
hoor manderen prijs :
ick hebbe die macht
u te geben

alsoo goeden koop
als een ander/
maer ick en wil
niet verliesen :

Ick verlatet u
by-na voordien prijs
dat my gekost heeft :

ick moet/
wat winnen/
ick en sit hier niet
om niet te winnen/
ick moeter af leuen :
ghy weet wel
dat alle dinc hier is/
d'een moet
d'ander volghen :
ist dat ghy
niet gheben en wist

two stivers
and a half.

L. I cannot,
I should loose by it.

D. I can
giue no more.

L. Well,
God guyde you :
go looke somewhere els
if you can
buy better cheape :
you shall haue it
nowhere
for lesse price :

I am able
to sell it
as good cheape
as an other,
but I will
not loose by it :

I let you haue it
almost for that price
that it cost me :

I must
winne somewhat,
I sit not here
to winne nothing,
I must liue by it :
you know well
that all thing is deare
the one must
follow the other :
if that you
will not giue

Duyts.

de vijftien stuivers/
 ick en kan u niet
 helpen/ghy zyt te broet.

D. Dat ben ick seker.

L. Men mach
 aen u niet winnen:
 dat een pegheltick ware
 soo broet als ghy zyt/
 ick soude wel moghen
 mynen winckel slupten/
 want ick en soude
 't broodt niet winnen
 dat ick eten soude:

D. Dat belieft
 u te segghen:

L. 'T is seker waer:

D. Du hoort een woort:

L. Wel/seght:

D. Ick sal noch gheben
 eenen stupber
 ende niet meer
 ick en mach niet
 meer gheben/
 ick soude bekeben zyn.

L. Dat waer
 een klepne sake/
 ick soude oock
 bekeben zyn/
 dat ick 't min gabe:
 zdy' s
 op eenen stupber na:
 het is schande
 dat ghy my
 soo langhe temteert

English.

the fyfteen stivers,
 I cannot
 helpe you, you be to hard,

D. I am not in deed,

K. One can
 winne nothing of you:

if all men were
 so hard as you are,

I might well
 shut vp my shop,

for I should
 not winne the bread
 that I should eate.

D. It pleaseth you
 to say so:

K. It is true indeed,

D. Now heare a word.

K. Well, say on,

D. I shall giue you
 one stiver yet,
 and no more,

I may giue

no more,

I should beshent els.

K. That were
 a small matter,

I should also
 beshent,

if I should giue it for lesse:
 are you agreed

within one stiver:

it is a shame

that you tempt
 me so long

ont

Duyts.**Engliffh.**

om een ftuiper :
wat mach u helpen
eenen ftuiper of twee :

D. Ja / ghy segt wel/
eenen ftuiper hier
ende elderſ.

eenen anderen/
het zijn twee ftuipers :

Wel/
ſal ick't niet hebben:

L. Om dien prijs niet.

D. Adieu/

Ick ga.

L. Godt geleyde u:

Du/komt hier/nemet/
ick en mach mijn hant-gift

niet ontſegghen/
het is te goeden koop .

D. Dat ſeght ghy/
ick ſegghe dat te diere is/
ghy hebt my bedroghen.

L. Ick ſchelde u quyte/
iſt dat ghy zijt
qualick te vreden.

D. Het ware my ſchande
dat ick dat dede:

houdt daer u ghelt/
hoe veel moet gy hebben :

L. Dat weet ghy wel/
dertien ponden
ende een half/
iſt ſoo niet:

D. Wel houdt daer/
gheeft my weder

for one ftuier :

what may help you
a ftuier or two :

D. Yea, you ſay well,
one ftuier here
and els where

another,

that be two ftuiers :

Well,

I ſhall I not haue it :

K. Not for that price.

D. Fare well then,

I goe,

K. God guyd you :

Now, come here, take it,

I cannot reſuſe

my handſell,

it is good cheape,

D. That ſay you,

but I ſay it is to deare,
you haue beguyld me,

K. I quit you of it
if you be

euill content,

D. It where as hame for me
if I did that :

take your money,

how much muſt you haue

K. That know you well,
thirteene poundes

and a half,

is it not ſo :

D. Well hold there,

giue me againe

Duys.

thien stupbers.

L. Ick en hebbe
gheen payement :

dooz hoe veel
gheeft ghy my dit :

D. Dooz vier schellingen
ende sex penninghen :

L. Dooz dien pryck
en sal ik t niet ontfangen/
ten is soo veel niet weert :

D. Cis ymmer s/
braget :

L. Gheeft my
ander ghelt
ick en soude dit
niet kunnen begeben.

D. Ghy sult wel/
ick doet u goet ;
ist dat ghy t
niet upt-gheben en kunt/
brenghet my weder
ick sal u gheben
ander ghelt :

houdt daer is een ander.

L. mi ben ick te breden/
wilby t
gedragen hebben?

ick sal t u doen bragen.
Neemt dat ghy knecht/
ende gaet met hem.

D. Ten is gheenen noot/
ick sal t wel bragen :
adieu vrouwe.

L. Grooten danck

English.

ten stivers.

K. I have
no small money :
for how much
gieve you me this :

D. For foure s hillinges
and six pence

K. For that price
shall I not receiue it
it is not worth so much,

D. But it is,
aske it,

K. Gieve me
other money,
I should not be able
to giue out this.

D. You shall well,
I will make it good :
if you

cannot giue it out,
bring it me againe,
and I shall giue you
other money :

hold there is an other.

K. Now I am content,
will you
have it caried ?

I will let one carry it.
Take this you boy,
and go with him.

D. It is no need,
I shall well carry it my self:
fare well mistres

K. I thanke you heartely

my

Duys.

mijn vriendt/
als ghy te doen hebt
van eenigh dinc/
komt tot my
ich sal u gheben
goeden koop.

G. Wel vrouwe/
ich sal't gheerne doen/
te Gods zyt bevolen.

Het III. Capittel.

Om een schult te eysē.

Morgant, Gautier, Ferdinand

Morgant.

G. Goeden dagh
mijn vriendt.

G. Ende u oock.

M. Ghy weet wel
waerom dat ich hier come
en doet ghy niet?

G. Neen ich seker.

M. Hoe/
en weet ghy niet
wie ich ben/
en kent ghy my niet?

G. Neen ich/ wie zyd?

M. Hebdy vergheten
dat ghy laetst hadt
koopmanschap van my.

G. Het is seker waer.

M. Wel/ wanneer sal ich
mijn gelt hebben?

G. Ich hebbe seker

English.

my freind,
when you haue need
of any thing,
come to me
I shall sell you
good cheape.

D. Well mistres,
I shall do it gladly,
I commit you to God.

THE III. CHAP.

For to demaunt debts

Morgen, Gaultier, Fernand

Morgen.

G. Ood morrow
my freind,

G. And you also,

M. You know well
wherfore I come hither,
do you not?

G. No truely.

M. How
know you not
who I am,
do you not know mee?

G. No, who be you?

M. Have you forgotten
that you had lately
marchandise of mee?

G. It is so indeed.

M. Well, when shall I
have my money?

G. I have surely

Duys.

nu gheen ghelt :
ick hebbe upt gegeven
al't gelt dat ick hadde/
ghy moet noch hebben
acht dagen patientie
M. Ick en mach niet
langher beyden/
ick wil betaelt zyn/
ick hebbe
lang genoegh geheydt :
maecht dat ick
ghelt hebbe/
of ick sal
n doen arresteren/
of gheeft my borghe.
G. Hoe veel ist
dat ick u schuldigh ben :
M. Dat weet ghy wel.
G. Ick hebt
seker vergheten :
Ick hebt geschreven/
maer ick weet niet waer.
M. Ghy zyt my schuldig
thien ponden/
vier schellingen/
ist niet waer :
ist niet alsoo ?
G. Ick geloobe seker
dattet alsoo is.
M. Ghy hadt my beloost
ghelt te gheben
over twee maenden/
dat weet ghy wel/
maer ghy en hebt

English.

now no money :
I haue given out
all the mony that I had,
you must yet haue
patience eight dayes.
M. I cannot tarry
any longer,
I will be payed,
I haue
tarryed long enough :
make that I may
haue my money,
or I will
cau'e you to be arrested,
or give me a surety.
G. How much is it
that I owe you:
M. That know you well.
G. I haue
surely forgotten it :
I haue written it,
but I cannot tell where.
M. You owe me
ten poundes,
and foure shillings,
is it not true :
is it not so :
G. I beleeue surely
that it is so.
M. You did promise me
to give me money
two moneths agoe,
that know you well,
but you haue

utwe

Duyts.

uwel belofte niet
gehouden.

G. Het is wel waer/
maer ick en hebbe gheen
ghelt konnen krijgen
van den ghenen
die my schuldigh zijn.

M. Daer mede
en hebbe ick niet te doen/
doet u betalen.

G. Ja/ en als de lieden
gheen ghelt en hebben/
wat sal ick hen lieden doen
ick moet wel beyden
tot dat sy't hebben:
men behoort niet
soo straf te zyn/
wy behooren te hebben
medelyden
met malkanderen/
alsoo Godt
ons bevolen heeft.

M. Het is wel waer/
maer ick hebbe
lange genoeg gebept/
ick en mach niet
langer beyden:
want de ghene
die ick schuldigh hen/
en willen oock niet
langer beyden:
ten ware dat/
ick soude wel beyden.

G. Du/ kom mit met my/

Engliffh.

not kept your
promife.

G. That is truly so,
but I could not
get any money
of them
that owe mee:

M. Therewith
I have nothing to do,
make them pay you.

G. Yea, and when the folke
have no money,
what should I do them:
I must be faine to tarry
vntil they have it:
one ought not
to be so rigorous,
wee ought to have
fellow-feeling
one with another,
as God
hath commaunded vs;

M. That is true indeed,
but I have
tarried long enough,
I can tarry
no longer:
for they
to whom I owe,
will not also
tarrye any longer:
if that were not,
I would well tarrye:

G. Now come with me,

Duyts.

ick sal u betalen/
of ick sal u
borghe gheben.

M. Wel/ gaen wy/
ick beng te breden

Wel/ wat seghdy :

G. Komt hier mijn brient/
desen man sal blyven
borghe voor my.

M. Sal hy dat doen ?
Ist waer mijn brient/
woldy borghe blyven
voor desen man :

F. Ja ick/ hoe veel ist
dat hy u schuldigh is :

M. Het is thien pondt
groot.

G. Hoe/ist soo vele :
ten is soo veel niet.

M. 't Is pinner.

M. Ten is seker :
ick sal sweeren
dat soo veel niet en is.

M. Hoe veel ist dan :

G. Ten is niet meer
dan neghen pondt/
ghy hebbet my selve
nu terfont gesept.

M. Hebbe ick 't u gesept :
ick en hebbe.

G. Ghy hebt pinner.

M. Wel/ alsoo sy dan :
my dunckt nochtan
dat het thien is :

Englisch.

I will pay you,
or I will give you
a pledge.

M. Well, let vs go,
I am content :

Well, what say you ?

G. Come hither my friend,
this man shall abide
surety for mee.

M. Will hee do that ?
is it true my friend ?
will you abide surety
for this man ?

F. Yea, how much is it
that hee oweth you ?

M. It is ten poundes
flemish.

G. How. is it so much ?
it is not so much.

M. But it is.

G. It is not truly :
I dare swear
that it is not so much.

M. How much is it then ?

G. It is no more
then nyne poundes,
you have your self
sayd it even now.

M. Have I told you so ?
I have not.

G. You haue truly.

M. Well, be it so then :
mee thinkes nevertheles
that it is ten :

maec

Duyts.

maer ick ben te vreden/
na dat ghy seght
dat niet meer en is :

wanner sal ick betaelt sijn

G. Binnen thien daghen.

M. Ick beng te vreden/
maer houdt u woort.

G. Dat sal ick doen
sonder faute.

F. Indien dat hy
u niet en betaelt/
ick sal u betalen.

G. Ick ben te vreden :
Adieu.

F. Adieu myn vrient.

het IV. Capittel.

Om na den wech te
vragen / met andere ge-
mepne propoosten.

A.

G. Godt behoede u
Meester Robrecht.

B. Myn heere/
Godt ghebe u
een goet leven.

A. Hoe gaet het al
met uwe ghesontheyt/
sedert dat ick u sagh.

B. Sux en so.

A. My dunckt
dat ghy soo wel
niet en vaert/
ghelyck ghy plesght.

Englsh.

but I am content,
seeing that you say
that it is no more
when shall I be payed ?

G. Within ten dayes.

M. I am content,
but hold your word.

G. That will I do
without faile.

F. If so be that hee
pay you not,
I will pay you.

G. I am content :
Fare you well.

F. Fare well my freind.

The IV. Chapter.

For to aske the way
with other familiar
communications.

A.

G. God save you
Maister Robert.

B. Sir,
God give you
a good life.

A. How goeth it with
your health,
since I saw you.

B. Thus and so.

A. Me thinketh
that you are not
so well,
as you were wont.

CS

B. Waer

Duyts.

B. Waer aen
merckt ghy't ?

A. Men u aensicht/
dat soo bleeck is.

B. Ick heb vijf ofte sex
stercke kooztsen gehadt/
die my seer
geswacht hebben/
ende hebben my
alle den appetijt genomen.

A. Dat is een quade
stechte :

Waer rjdt ghy
soo properlyck ?

B. Na Antwerpen/
ten Sinnen-marcht.

A. Ende ick oock :
ist dat ghy wilt/
wy sullen wel
t samen gaen.

B. Het belieft my seer
wel : maer ghy rjdt
wat te seer booz my :

A. Laet ons ryden
soo 't u belieft/
het is my alleens/
want mijn peerde
gaet wel gemakelyck
den tel.

B. Ende het myne
drast te hardt/
Du laet ons ryden
in Godts name :

wat lieden zyn dat

English.

B. How know
you that ?

A. By your face,
which is so pale.

B. I have had five or six
fittes of an ague,
which have much
weakened me,
and have taken away
all my stomach.

A. It is an evill
sickenesse :
whither ride you
so softely ?

A. To Antwerp,
to the whitson-faire.

A. And I also :
if you will,
wee will go
together,

B. It pleaseth me very
well : but you ride
a little to fast for me,

A. Let vs ride
as you please
it is all one to me,
for my horse
ambleth
very easely

B. And myne
doth trot too hard,
Now let vs ride
in Gods name :
what folke be they

Duyts.

die daer voor ons gaen ?

A. Icken kense
seker niet/
het zijn kooplieden :
laet ons wat aenryden/
om hun te achterhalen/
want ick sozge
dat wy
uyt den weghe zijn.

B. Wy en zijn niet/
en hebt geen vreesse/

A. Nochtans ist goet
datment vraghe.

B. Vraecht dese
Schaep-herderinne.

A. Mijn lief/
waer leyt den rechtē weg
van hier na Antwerpen ?

C. Al recht voor u/
niet wijkende
noch ter rechter
noch ter sincker zyden/
tot dat ghy komt
aen eenen hooghē olm/
dan slaet
ter sincker handt om.

A. Hoe veel mijlen
hebben wy van hier
tot aen't naeste Dorp ?

C. Twee mijlen ende een
half/ ende een luttel meer.

A. Laet ons nu
gemackelijck ryden/
want ick ben

Englisch.

that do go before vs ?

A. I know them
not truly,
they be Marchants :
let vs put on our horses,
for to overtake them,
for I am afraid
that wee be
out of our way.

B. Wee be not,
be not afraid.

A. Yet it is good
to aske it,

B. Aske of that
shee-shepherd.

A. My love,
where lyeth the right way
from hence to Antwerp ?

C. Right before you,
turning neither
on the right
nor on the left hand,
till you come
to an high elme tree,
then strike
on the left hand about,

A. How many miles
have we from hence
to the next Towne

C. Two miles and a
half, and little more,

A. Now let vs
ride at leaseure,
for I am

mytter

Duyts.

uyter zorgben:

Ick sie den boom

daer sy ons

af gheseyt heeft.

Tis seer stofachtigh/

het stof

maecht my blindt.

B. Neemt dat taffetaf

om booz u aensicht te doen

ende het sal u beschermen

van het stof/

ende van de Sonne.

A. Ten is niet van noodde/

want de sonne gaet ondr:

ick hebbe sorghe

dat wy by daghe

in de stat

niet en sullen komen.

B. Met oorlobe :

maer d'argste is

dat desen wegh

sorghelich is

om de straetscheider wyl :

men sette lestent

een rijken koopman af

neffens desen boom/

't welck my doet

breefe hebben

van afgheset te worden/

ist dat wy niet

booz ons en sien.

A. Ick sie den toren

bander stad

ist dat ick niet

Englisch.

out of doubt :

I see the tree

whereof shee

hath told vs.

It is very dusty,

the dust

doth put out my eyes.

B. Take this taffeta

to put before your face,

and it will keepe you

from the dust

and from the Sunne.

A. It is no need,

for the sunne goeth downe :

I am afraid

that we shall not come

by day-light

to the towne.

B. With your leave :

but the worst is

that this way

is dangerous

because of theeves :

they did rob the other day

a rich Marchant,

hard by this tree,

the which maketh

me affrayd

to be robbed,

unlesse wee

take heed.

A. I see the steeple

of the towne,

vnlesse I be

bedzo:

Duyts.

bedrogen en ben.

B. Sekerx/
het sal spade zyn
eer wy daer komen:
ich sozge dat wy
niet en sullen in getaken.

A. Met oorlobe/
men sluyt de poozten
hooz negen
uyzen niet.

B. So veel te beter/
want ich en herberge
niet geerne
in de Dooz-stadt.

A. Noch ich oock.

B. Laet onx dese lleden
bzagen waer de beste
herberge van deser
Stadt is.

A. En sozget niet hooz/
ich weet wel
de beste herberge
van de stadt/
het is den rooden Leeu/
in de Kamer-strate.

Laet onx wat haesten/
ich bidx u/
want wy dunckt
datmen de hal-bzugge
op-treekt.

B. Ick ben so moede/
dat ich niet soude konnen
hoozder komen:
ende dat meer is/

Englisk.

deceived.

B. Truly,
it will be late
before wee come there:
I doubt that wee
shall not get in.

A. By your favour
they do not shut the gates
before nyne of
the clock.

B. So much the better,
for I would not lie
gladly
in the Suburbes.

A. Nor I neither.

B. Let vs aske of these folke
for the best Inne
of this
towne.

A. Take no care for that,
I knowe well
the best Inne
of the towne,
is the red Lion,
in the Chamberstreete.

Let vs make halt,
I pray you,
for mee thinkes
they draw vp
the draw-bridge.

B. I am so weary,
that I cannot
go any further:
and moreover,

Duylts.

mijn peerdt hincit/
 ick pepnse dat het vernagelt is/ of
 gequerst op den rugge :
 ende dan is dese cassie
 soo hardt/ datse my heel
 ende al breeckt.

A. Laet ons dan in ryden.

Het D. Capittel.**Ghemene koutingen**

zijnde ter herbergen.

Robert/ Symon/ de Weert
 ende andere.

A.

Godt bewaer u
 booz ongheluck
 heer Weert.

B. Zijt welckome
 mijn heeren.

A. Sullen wy hier
 wel herberghen
 booz desen nacht ?

B. Ja ghy trouwen
 mijn heere :

hoe vele zijt ghy ?

A. Wy zijn ons sessen
 te hoope.

B. Wy hebben
 loght ghenoegh
 booz vziemaels soo vele :

Sit af
 alst u belieft.

A. hebby goede stallinge/

English.

my horse halteth,
 I do thinke that a naile
 doth pricke him, or
 hee is hurt vpon the back :
 and then this cawfie is
 so hard, that it bruseth
 mee altogether.

A. Let us ride in then.

The V. Chapter.

**Common talke being
 in the Inne.**

Robert, Simon, the Hoste
 and other,

A,

God keepe you
 from misfortune
 my Host,

B, Ye be welcome
 Sirs,

A, Shall we well
 haue lodging here
 for this night ?

B, Yea forsooth
 Sir :

how many be you ?

A, We be six
 of a company,

B, We haue
 lodging enough
 for three times as many :

Light downe
 when it pleaseth you,

A. Have you a good stable,
 goet

Duyts

Englilh.

goet hoo/
goede haber
ende goeden legher/
hebby goeden wijn :

B. Den besten
bander Stadt :
ghy sulter af proeben.

A. Hebby wat
t'eten :

B. Ja ick myn Heeren/
sit slechts af/
want ghy en sult niet
gebreck hebben.

A. Tractert onse wel/
want wy zyn moede/
ende half doot
van hongher ende dorst.

B. Myn Heeren/
ghy sult wel
getractert worden/
ende u peerden oock.

A. Cis wel gesent/
wyist myn peert te degen/
als ghy 't ontzadelt hebt/
ontblecht den steert/
maeckt hem

goeden legher/
neemt synen halster
die in den

zadel-buysel is :

heestet gheenen/
soo koopter eenen/
ick sal u

u ghelt weder gheben/

good hay,
good oates,
and good litter,
have you good wine ?

B. The best
in the town.
you shall taste of it.

A. Have you any thing
to eate :

B. Yea Sirs,
light downe onely,
for you shall lacke
nothing.

A. Use vs well,
for wee be weary,
and half dead
with hunger and thirst.

B. Sirs,
you shall be
very well used,
and your horses also.

A. It is well sayd,
rub well my horse
when you have taken off his
saddle, vndoe his taylor,
give him

good litter,
take his halter
which is

in the purse of the saddle,
if hee hath none,

buy you one,
I will give you
your money againe,

ende

Duyts.

ende ghy sult
u dzinck-ghelt hebben.

C. Myn heere/
daer en sal
gheen ghebreeck aen zyn :
heeft u peerd
ghedroncken ?

A. Heent / maer en leydet
noch niet te dzincken/
want het is noch te heet/
ghy soudet
doen dempigh worden/
leydet wat/
ende alst een luttel
ghegheten sal hebben/
soo sult ghy't
te dzincken leyden.

Besiet of de ringhelen
niet ghebzoken zyn :
brenge myn bouset/
die aen den zadel-boom
hangt :
treckt myn leers en uyt
ende maectse schoon/
dan legter
de strophosen inne.

C. Het sal gedaen worden
myn heere :

beliebet u nu
ten abontmale te komen ?

A. Ghy seght wel/
ghy zyt een goet gheselle :
nu wel / laet ons gaen/
ick ben al gereedt :

Englisch.

and you shall have
some monye to drinke.

C. Sir,
there shall be
no fault :
hath your horse
drunken ?

A. No, but do not
water him yet,
for hee is yet too hot,
you would cause him
to take the glaunders,
walke him a little,
and when hee hath
eaten somewhat,
you shall lead him
to the water.

See if the girtes
be not broken :
bring my budget,
which on the saddles
bow hangeth :
draw off my bootes,
and make them cleane,
then put
my boote-hose within.

C. It shall be done
Sir :

doth it please you now
to come to supper ?

A. Thou sayest well,
thou art a good fellow :
now well, let vs go,
I am readie.

Duyts.

D. Ick ga
upt t'eten/
ist dat pemandt
na my bzaecht/
ghy sult my vinden
t' hantse hande **Treforler:**
oft segt hun

dat ick terstont
na den abontmale
weder komen sal:

A. Hoozt hier:
morgen droegh
eer ghy mijn peerd
te drucken lepdet/
so leyt t' tot den hoef-smit/
ende dat hy toefie
dat hy t' niet vernagele:

D. Mijn herren/
en verghetet my
niet te brenghen/
ende ick sal u alle gelyck
beschept doen:

A. Bekers ghy hebt
groot ongelick/
so goeden geselschap
te brenghen:

D. Daer en is
gheenen raedt toe/
ick sal u morgen
al den dagh
gheselschap houden:

A. Wat volck
is daar binnen:

C. 't Zyn gasteu:

Englisch

D. I go
abroad to supper
if any body
ask for mee,
you shall finde me
at the Treasurers house:
or els tell them,
that straight way
after supper
I will come againe.

A. Hearke here:
to morrow early
before you
water my horse,
bring him to the smith,
and let him take heed
for pricking him.

D. Sirs,
do not forget
to drinke to me,
and I will
pledge you all at once.

A. Truly you are
to blame greatly,
to breace
such good companie.

D. There is
no remedie,
I will to morrow
all the day
keepe you company:

A. What folke
be there within?

C. They be guests,

D.

A. Dan

Duyts.

A. Van waer zynse?
C. Van deser stadt:
 heltebet u
 met hun t'eten?
A. Het is ons alleens.
B. Godt zeghen u
 mijn Heeren.
C. Ick bedancke u
 mijn Weert.
B. Ick bidde u
 maect goede ciere
 van 't gheue datter is/
 ende en spaert
 den wijn niet/
 want het is heet.
 Kelder-meester/
 tapt een uperken
 rooden wijn/
 om him te laten
 pzoeben.
 Mijn gasten/
 wat dinct u
 van desen wijn?
 en smaect hy niet wel?
 en heeft hy niet
 een schoon coleur?
 is hy niet wel weert
 datmen hem dincte?
A. Hy is schoon en goet:
 waer is de Weerdinne?
B. Sy sal terstont komen/
 maect ter wyle
 goede ciere
 van 't geue dat ghy hebt:

English.

A. From whence are they?
C. Of this towne:
 will it please you
 to eat with them?
A. It is all one to vs.
B. Much good may it do
 you Sirs.
C. I thanke you
 myne Hoste.
B. I pray you
 make good cheere
 with such as there is,
 and spare
 not the wine,
 for it is hot.
 Tapster,
 draw a halfe pinte
 of claret wine,
 that they may
 taste of it.
 My guests,
 how do you like
 this wine?
 Tasts it not well?
 hath it not
 a fayre colour?
 is it not worth
 the drinking?
A. It is fayre and good:
 where is my hostesse?
B. Shee will come anon,
 in the meane time
 make good cheere
 with such as yee have:

ghp

Duyts.**Englisch.**

gy sult op een ander reyse
beter geweest worden.

A. Wy zijn seer wel
heer Weert/
wy danckenn.

B. Myn heere/
ick brenge u.

A. Ich wachta van u
heer Weert/
ick sal u beschept doen
met goeder herten.

B. Myn heere/bellebet u
my ooylof te geven
dat ick u brenge.

A. Ich bedancke u
houdert duysent-mael.

B. My dunckt dat ick u
sertidix gesien hebbe/
maer my en staet
niet wel boren waer:

my dunckt dattet
te Brussel is

A. Jaet seker/
ick ben van Brussel.

B. gy en sult u niet belgen
dat ick ulven name vrage:
hoe heet ghy?

A. Ich heet Sampson.

B. Van wat geslachte
zyt ghy?

A. Van den geslachte
det Schollers.

B. Ghy segt waer/
nu word ick u kennende.

ye shal be better entertained
another time.

A. Wee be very well
myne Hooste,
wee thanke you.

B. Sir, I drinke to you.

A. I looke for it from your
myne Hooste, (hand
I pledge you
with all my heart.

B. Sir, will it please you
to give the leave
to thinke to you:

A. I thanke you
an hundred thousand times.

B. Me thinks that I
have seene you sometine;
but I do not remember
well where:
mee thinketh that it is
at Brussel.

A. Yea truly,
I am of Brussel.

B. It will not displeas
you if I aske your name:
how are you called:

A. I am called Sampson.

B. Of what kinred
are you:

A. Of the kinage
of the Schollers.

B. You say true,
now begin I to know you.

Duits:

Hoe haerdy al :

A: Als uwen vriendt/
gereet om u

vrientschap te doen:

B: Ick bedancke u
van uwen goeden wille :

Van waer

komdy nu/
van ober zee?

A: Neen/ ick kome

upt Franckryck/
upt Enghelandt

ende upt Duytslandt:

B, Wat seyd men nieuw

in Franckryck?

A: Sekers niet goet:

B. Hoe dat?

A. Zy sijn soo verhit

d'een op d'ander/
dat ick eenen grouwel

heb daar af te spreken

B. Godt bescherme ons

bande inlandischen krigg/
want het is

een quade plage

maer wy moeten

verbuldigh sijn/
wy sullē den peys hebben

alst Godt believen sal.

A. Wat seyt men nieuw

in dese stadt?

Wat seyd men goet?

B. Tis al goet/
ick weet niet niens.

Englisch:

How do you?

A. As your friend,

ready to do you

freinds hip.

B. I thanke you

for your good will :

From whence come

you now,

from beyond the sea?

A. No, I come

from France,

from England,

and from high Dutchland.

B. What newes.

in France?

A, Truly, nothing good.

B. How so?

A. They are so chafed,

the one against the other,

that I am euen afraid

to speake there of.

B. God preserue vs

from inlandish warre,

for it is

an euill plague,

but we must

haue patience,

we shall haue peace

when it shall please God.

A. Wat newes doe men

report in this towne?

what good doe men say?

B. It is all good,

I know no newes,

A. Myn

Duys.

English.

A. Mijn heeren/
en belght u niet :
ick gevoel my
wat sieckachtigh.

B. Mijn heere/ ist dat
ghy u sieckachtigh voelt/
soo gaet u rusten/
u kamer is bereept :

Janniken/
maectt goet byer
in syn kamer
ende dat hy gheen dinck
gebreck en hebbe.

A. Mijn lief/
is mijn bedde gemaeckt :
ist goet :

A. Jaet mijn heere/
het is een goet
pluin-bed/
ende de slaepplakenen
zijn seer schoon.

A. Treck mijn kousen apt/
ende byert mijn bedde/
want ik ben
seer qualick te passe :
ick hebbe gelick het loof
op den boom.

Wermt mynen slaepdoeck
ende bindt my
mijn hooft wel.

Hola/ghy bindt te slyf/
brenge mijn oorkussen/
ende dectt my wel/
schuyft de gordynen/

A. Sirs,
by your leave?
I feelé my
selfe sickish.

B. Sir, if your be
il at ease,
go and take your rest,
your-chamber is ready :

Ioane,
make a good fire
in his chamber,
and let him
lacke nothing.

A. My freind,
is my bed made :
is it good :

I. Yea Sir,
it is a good
feather-bed,
and the sheets
be very cleane.

A. Pull off my hose,
and warme my bed,
for I am
very il at ease :
I shake asa lease
vpon the tree

Warme my kerchif,
and bind
my head well!

Soft, you bind it to hard,
bring my pillow,
and cover me well,
draw the curtaines.

Duyts:

Eoglifh.

ende speetse
 met een spelle
 waer is den pis-pot?
 waer is de heymelikeit?
F. Volght my/
 ende ick sal u
 den wegh wijzen
 gaet daer boven
 al recht upt/
 ghy sulcse vinden
 aen de rechte hant/
 ist dat ghyse niet en siet/
 ghy sult wel riecken.
Mijn heere/
 en belieft u
 niet anders/
 zijt ghy wel?
A. Ja ick mijn lief/
 doet de keerse npt/
 ende komt wat by my.
F. Ick salse npt doen/
 als ick upter kameren ben
 wat belieft u
 zijt ghy noch
 niet wel?
A. Mijn hooft leyt te leegte
 heft een nittel
 den hooft-peulnack op/
 ick en soude soo leegte
 niet konnen liggen.
Mijn lief/
 kust my eens/
 en ick sal
 des te beter slayen.

and pin them with
 a pin :
 where is the chamber pot ?
 where is the privie ?
F. Follow mee,
 and I will
 shew you the way :
 go vp
 straight out,
 you shall finde them
 at the right hand,
 if you see them not,
 you shall smell them well e-
 Sir, (nough.
 doth it please you
 to have no other thing,
 are you well ?
A. Yea my love,
 put out the candle.
 and come nearer to me.
F. I will put it out, when
 I am out of the chamber :
 what is your pleasure,
 are you not well
 yet ?
A. My head lyeth to low,
 lift vp a little
 the bolster,
 I cannot
 lye so low,
 My love
 kisse me once,
 and I shall
 sleepe the better.

F. Slaept

F. Slaept/ slaeyt/
ghy en zyt niet stek/
nu ghy spreekt
van kussen:
lieber te sterben/
dan eenen man
in syn bedde te kussen/
ofte eldery.
Rust in Godts name/
Godt ghebe u
goeden nacht/
ende goede ruste.
A. Dankt hebt
schoont dichter.

F. Sleepe. sleepe,
you are not sicke,
seeing that you speake
of kissing:
I had rather die,
then to kisse a man
in his bed,
or eldery.
Take your rest in Gods na-
me. Godt give you
good night,
and good rest.
A. I thank you
fayre mayden.

Het VI. Capittel.

The VI Chapter.

Koutinghe in het Communication at
op-staen. the vprising.

Symon/Robert/Arthur. Symon, Robert, Arthur.
A. A.

Hou/
ullen wy opstaen:
en ist niet tyd
op te staen?
B. Wat ure ist:
A. Het ist twee uren/
jonghen/
brenge hier licht/
ende maect byer/
dat wy mogen opstaen.
B. Roept luyder/
hy en hoort u niet.
C. Hier ben ick
mijn heere/

HO,
shall we rise?
is it not time
to rise?
B. What is it a clocke?
A. It is two of the clocke,
Boy,
bring some light,
and make some fire,
that wee may rise.
B. Crie louder,
hee heareth you not.
C. Here I am
Sir,

Duyts.

Wat hellest u :
Het is noch gheen dagh/
ghy meught noch wel
twee goede uren slapen
er dat het dagh is.
A. Gaet/gast/
ontsteket vper :
ghy wilt ons oock
soo luy maken/
ende soo goede huyfanden
als ghy.
Drooght mijn hemde/
op dat ick mach opstaen.
B. Blyft in 't Bedde
die wilt/
aengaende van my/
ick hebbe te veel te doen.
A. Waer is
den stal-knecht ?
gaet hem segghen
dat hy mijn peerdt
te water leyde :
als hy 't wel getyeben
ende gerof kamt heeft/
de mane gekemt
gesabelt/ ende den steert
geblochten/
dat hy t wel
laet dvincken/
ende dat hy 't daer na geke
ander half spinae hebben.
B. Gaet koopt my
een dozyn nestelen/
de nestel-gaten

English.

what is your pleasure :
it is not day yet,
you may well sleep
two good howers,
before it be day.
A. Go, go,
kindle the fire :
thou wilt make vs
as flugyfa.
and as good huf bandes
as thou art.
Drie my shirt,
that I may rise.
B. Let him tarry in bed
that listeth,
as for mee,
I have to mach busynesse.
A. Where is
the horse-keeper?
goe tell him
that hee lead my horse
to the water :
when hee hath well rubbed
and curried him,
combed his mane,
saddled, and trussed
his taylor,
that hee will let
him drinke well,
and then let him give him
a pecke and a halfe of oares.
B. Go buy me
a dosen of pointes,
the eylet holes

han

Duyts.

ban mijn houffen
zijn gebroken.

Leent mi
uwen pjen.

C. Zydy ober eynde
mijn heere?

A. Ja ich/
en ist niet tydt?

C. Ten is niet spacy/
de kooplieden
en hebben noch
hare winkelst niet geopst
noch hun goet
hoort gedaen/
kleedt u met gemache.

A. Wy gaen ter kerken/
maecht daerentuffchen
den ontbyrt reede.

C. Wat sal ich u
reede maken?
het is heden vif-daggh.

A. Hoe?

C. 'T is S. Bartholomeus
avont/
het is vasten-daggh.

A. Ick en dachter
hoort waer niet op/
ick en wist niet
dat vasten-daggh was.

Bereyt ons van een doffyn
bersche eperen
in d' affchen gebaden/
wermis koeken/
ende bersche biter:

English.

of my stockings
are broken.

Lend mee
your bodkin.

C. Are you vp
Sir?

A. Yea,
is it not time?

C. It is not late,
the Marchantes
have not yet
opened their shoppes,
neither their ware
set forth,

make your self ready at ease.

A. Wee go to the church,
make readie in the meane
while the break fast.

C. What shall I
make readie for you:
it is to day vif h-day.

A. How?

C. It is S. Bartholomeus
even,
it is fasting-day.

A. I did not thinke
on it truely.

I knew not
that it was fasting-day.

Prepare vs a dosen
of new layd egges
rosted in the embers,
hot cakes,
and sweet butter:

Duyts.

Englisch.

laet ons gaen myn lieven /
zdy gereet?

let vs go Sirs,
are yee ready?

B. Seker /
dit is een schoone
ende rijke Stadt.

B. Truly,
here is a fayre
and a rich towne.

Siet die schoone straten /
ende de schoone huysen.

Behold what fayre streets,
and fayre houses.

A. Wat is eenen schoonen
tempel / een fraeye kerke.

A. There is a fayre
temple, a fayre church.

B. Wat is
een schoone dochter /
een schoone vrouwe /
een fraey man.

B. That is
a fayre mayden,
a fayre woman,
a brave man.

A. Wat Edelman is dat?

A. What Gentleman is that?

B. Cis den
alder-edelsten
den alder-stoutsten
den alder-erbaerste
den alder-wyftien
den alder-rycksten

It is the
noblest
the hardiest
the most honest
the wisest
the richest

handen lande, der Stadt.

of the contry of the town

Den alder-
ootmoedighsten
den alder-heuschsten
den alder-miltsten

The most
humble
the most courteous
the most liberal.

A. Wat man is dat?

A. What man is that?

B. Cis den
spytighsten
den gierighsten
den jaloursten
den bloodsten
den verbaertsten
den armsten
den grootsten
mont-speelber

B. It is the
spitefulest
the most covetous
the most jealous
the greatest coward
the most fearful
the poorest
the greatest
habler.

han der Stadt.

of all the town.

A. Wat

Duyts.

English.

A. Wat vrouwe is datte?

B. Cis de
schoonste
de eerlijkste
de kuschste
de beste
de geluckigste
de rampsaligste

hander prochien

A. What woman is that?

B. It is the
fayrest
the most honest
the most chaste
the best
the happiest
the vnhappyest

of the parish.

A. Wat dochter is dat?

B. Ten is gheen dochter/
sp is gehout.

A. Sy en is niet gehout.

B. Sp is ondertrout/
sp is weduwe/

het is een goet
huys-wyf/

sp heeft een goede
bruidt-gabe/

sp heeft goet
hontwelic gedaen.

A. Wat heeft sp
om houwen?

B. Sp heeft deught
ende eerbaerheyt/
en ist niet genoeg?

A. Jaet.

B. Wie leyd hier
in d'aerde gesteken
ende begraben?

A. Cis den Abt van N.

B. dat is een schoon graf/
een schoone ende rijke

B. It is not a mayden,
shee is married.

A. Shee is not
married.

B. Shee is betrothed,
shee is a widow,

shee is a good
house-wife

shee hath a good
dowrie,

shee hath made a good
marriage.

A. What hath shee
for her marriage?

B. Shee hath vertue,
and honestie,

is not that enough?

A. Yes.

B. Who is
here
buried?

A. It is the Abbot of N.
B. That is a fayre grave,
a fayre and rich

be-

Dings.

begravinghe/
laet ons
dit doot-schryft lesen.
N. Laet ons in weder
c'huys gaen/
omt ontblyten/
eu dan sullen wy koopē
t gene dat ons gebreecht/

het VII. Capittel.**Proposten van koop-**
manschap.**A.**

Mijn Heeren/
wat soude geerne
koopē?
Besiet of ick yet hebbe
dat u dient.
Ick sal u
soo goeden koop geben/
als pemandt
die in stadt is:
komt binnen.

B. Hebbt karsenen
van Vlaemscher berwen?

A. Ja ick mijn Heere/
ick hebber seer schoone
ende goede/
de beste van der stadt/
ja die
in Engelandt sijn.
Dan wat berwen
begeerdyse?
Wypne/ grautwe/

English.

sepulcher,
let vs
read the epitaph.
A. Now let vs returne
to our lodging,
to breake our fast,
and then wee will buy
such thinges as wee lacke.

The VII. Chapter.**Discourses of mar-**
chandise.**A.**

Sirs,
what would you
gladly buy?
See if I have any thing
which serveth your turne.
I will sell you
as good cheape,
as any man
in the towne:
come in.

B. Have you any karsenes
of Flawders die?

A. Yea Sir,
I have very fayre
and good,
the best of the towne
yea that are
in England.
Of wat colour
do you desire them?
Brownē, grey,

goudt-

Duuts.

gout-gheele/ tanuwt/
root/ gheel/ violet of blan.

Ich hebber
van alle vertmen/
ende van allen pryse.

B. Wat loofdy
d'elle van dit swert :

Ich bid u/
en oberlobet my niet.

A. En begheerdy
maer een woort :
het sal u kosten
een kroone d'elle.

B. Cis te bels/
ick sal u
bier schellingen geben.

A. Cis doozwaer
te luttel/
ick sonder aen verliesen/
het kost my meer :

Neemt het heele stuck
booz ses ponden
bier schellingen
ende ses grooten :
't is maer bier schellingen
ses grooten d'elle.

B. Cis te diere :
hoe veel ellen zynder ?

A. Ghy sultse sien meten :
daer zynder
seben-en twintigh en half
ende een half bierendeel.

B. Ich salder
met eenen woorde

Engliffh.

gold-yellow, tawnic,
red, yellow, violet or blew.

I have
of all colours,
and of all prices.

B. How sell you
a yard of this blacke?

I pray you
do not overprize it.

A. Will you
but one word?
it shall cost you
a crowne a yard.

B. It is so much,
I will give you
foure shillings.

A. It is truly
to little,
I should lose by it,
it cost me more :

Take the whole pece
for six poundes,
foure shillings
and six pence ;
it is but foure shillings
six pence the elle.

B. It is to deare,
how many elles be there ?

A. You shall see it measured
there be
twenty seven and a halfe
and a halfe quarter.

B. I will give
at one word

Duyts.

sex pondt af geven.
 Ick heb̄ soo goeden
 gelaten als ditte/
 een grooten beter koop
 op d'elle.

A. Ghy behoordet
 te nemen/
 ende ick belobe u
 waer 't dat ghy mijnen
 kallant niet en waert/
 ghy en soudet
 niet min hebben
 dan sex ponden
 vijftien schellingen groot.

Maer om dat ghy 't zyt
 ick slaen u af
 meer dan negen schellinge
 op 't stuck.

Ick pepnise dat ghy mijn
 verlies niet begeeren sout/
 ende seker ontsegt ghy 't/
 niemant ter weerelt
 en sal 't hebben

voor dien prijs/
 ja al waer 't
 mijn eyghen broder.

B. Du wel/
 ghy sult my afflaen
 de thien penninghen/
 om de rekeninghe
 effen te maken.

A. Ick en sal op
 thien penninghen niet sien

B. Ick sal u betalen

English.

sixe pöündes.
 I have forsaken
 as good as this,
 better cheape by a groat
 in an elle.

A. You ought to
 take it.
 but I promise you
 that unles you were
 my customer,
 you should
 not have it
 vnder sixe poundes
 fisteene shillings great.
 But seeing that it is you,
 I do bate you
 more then nyne shillings
 on the peece.

I thinke that you desire
 not my losse,
 and truely if you refuse it,
 no man in the world
 shall have it
 for that price,
 yea if it were
 my brother.

B. Now well,
 you shall bate me
 that ten pence,
 for to make
 even the reckoning.

A. I will not
 sticke at ten pence.

B. I will pay you

met

Duyts.

Englif h.

met goet goudt/
 ende ghewichtigh.
A. Cis my alleyns/
 't paepement is my
 soo goet als 't gont:
 maer seker
 ghy zyt te scherp/
 nochtans soo heb ick
 liever te verliesen/
 dan u te ontfeggen:
 ick hope dat ick
 op een ander
 booz een ander
 van u ghele hebben sal.

B. Ja ghy voortmet
 ick en sal u niet laten
 om een ander.

ICK woude dat ick
 eenen arbejder hadde/
 of eenen dragher/
 want ik moet
 vele andere dingen kopen
 ende myn herberghe
 is verre van hier.

A. Wat behest u meer:

B. Een stuck of twee
 fluweels.

A. Ick en heb seker
 gheene/
 maer gaet
 in den naesten winkel
 op d'ander zijde
 vander straten/
 de man sal u

with good gold,
 and weightye.

A. It is all one to me
 white money is
 as good vnto me as gold:
 but truely

you are to hard,
 neverthelesse I had
 rather lose,
 then to send you away:

I hope that
 an other time
 I shall have of your mony
 sooner then another,

B. Yes indeed:
 I will not leave you
 for an other.

I would I had
 a labourer,
 or a pack bearer,
 for I must
 buy many other things,
 and my Inne
 is farre off.

A. What lack you more:

B. A peece or two
 of veluet.

A. I have none
 truely,
 bur go
 to the next shop
 at the other side
 of the streete,
 the man will let you

beter

Duyts

beter koop geben
om inlyent wille:

C: Myn heere/
wat begheerdy?

Soecht ghy goet stuwel/
satyn/damast/
fusteyn/
oessel/ bograen/
taftaf/

of eenige soete
van zyden laken?

Wat begheerdy?
men sal u

goeden koop geben:

B: Dien leer jonghen
kan wel klappen:

hy is wacker
om sijns meesters profijt:

Toont my een stuck
stwert stuwels:

C: Wel ick sal doen:
Befiet/ en ist niet goet/

saghy opt
sulckx?

B: En hebby
gheen beter:

C: Ja ick hoorwaer/
maer het is

van meerder pryse:

B: My en roert niet
wat het kost/

soo verre alst goet zy:

C: Dit is van 't beste
stuwel

English.

have it better cheape
for my sake.

C. Sir,
what lacke you?

Do you seeke good veluet,
satin, damaske,
suttian,
wosted, buckram,
tassety

or ony sort

of slike cloth?

what will you have?
you shall

have good cheape.

B. That prentise
can talke well:

hee is diligent

for his masters profit.

Shew mee a peece
of blacke veluet.

C. Well, I will.

Beholde, is it not good,
did you ever see
the like?

B. Have you no
better?

C. Yes soorth,
but it is

of a greater price.

B. I care not
whatsoever it costeth,
if it be good.

C. Here is of the best
veluet

Duyts.

dat ghy opt handelde.

B. Ghy willet my
wys maken

Ich hebse beter gesien/
ende oock ergher.

En ontbondes niet heel/
ick hebber

't gesichte af gehad.

C. Daer en leyt niet aen/
die 't ontbouwen heeft

sal 't wel weder houden :

Slaven arbejdt
en wort niet gerekent.

B. Wat sal my daer af.
d'elle kosten :

C. Twintigh schellingen
groote.

B. Ghy lobet te vele.

C. Ich en doe seker/
want ten is niet mogelijck

darmen beter soude vande
noch van schooner betwef.

B. Ghy sult seggen
dat ghy wilt/

maer ick en salder
soo vele niet af geven.

C. Wat wilt ghyer
dan af gheben :

op dat ick verkoope/
ende dat ick van u

gehantgiff worde.
Ich hope dat ghy my

geluck sult brengen.

B. Ich salder af geven

English.

which you ever-did handle.

B. You will make me
believe so.

I have seen better,
and worse too.

Do not unfold it all,
I have had

the sight of it.

C. There is no hurt,
hee which hath unfolded it

shall fold it againe well :

For a slaves paines
is not reckoned.

B. What shall I pay
for an elle thereof

C. Twenty shillings
great.

B. You hold it to high.

C. No truely,
for it is not possible

to find better,
neither of a fayrer colour.

B. You may say
what you will,

but I will not
give so much.

C. What will you
give for it :

that I may sell,
and may have

your handsell.

I hope that you will
bring me good luck.

B. I will give for it

☞

geben

Duyts.

seventheen scyellingen/
met eenen woord:

sal ick 't hebben?

C. Neen ghy seket/
ick en mach 't

hoor dien prijs
niet verkoopen:

ghy we. et wel/
men behoefet u
niet te seggen.

Het kost my meer
dan ghy my biedt:
ick sou te veel verliezen.

B. Hoe veel loofdy
de twee stucken t'samen?
ende en laet ons

maer een woordt maken.

C. En wil dy
maer een woordt?
ghy sulter af heralen
twee-en-dertigh pondt:
soo veel met een woordt
als met hondert/
ghy en sulter niet
een myte afflaen.

B. Neen/ neen/
ghy zyt te diere:
seght my 't leste woordt/
ende en laet my niet
so lange beyden.

C. Myn Heere/
ick hebt u gesept:
ick ben een man
van eenen woordt:

Englisch.

seventeen shillings,
at one word:

shall I have it?

C. No truly,

I can not

sell it

at that price:

you know it well,

one need not to tell

it vnto you.

It costeth me more
then you do offer me:

I should lose to much.

B. How sell you
the two peeces together?
and let vs make

but one word.

C. Will you
but one word?

you shall pay
two and thirti pounds:
as much with one word
as with an hundred,
you shall not abate
one mite.

B. No, no,
you are to deare:
tell me the last word.

and do not cause me
to tarie so long.

C. Sir,

I have tolde it you:

I am a man

of one word:

ick

Duyts.

Englisch.

Ik soude
niet min konnen geben/
ten ware dat icker
aen berliesen woude.

B. Om dat ghy een man
van eenen woorde zyt/
soo moeten wy
elberz gaen/
want ghy loest u ware
hypten de rebene.

C. Gaet daer 't u beïest/
in Gods name/
soeckt u beter :
ick hebbe lieber
dat een ander
daer aen winne/
dan of icker aen verlose.

Maer ick kan u
een dinck versekeren/
dat al waer 't
ghy ginght
in alle de winckelen
van Antwerpen/
soo en suldy sulcken
aenbieden niet vinden
als ick u doe :
nochtanz ist dat ghy
niet beter en vindt/
soo komt weder/
ghy weet mijnen prijs.

B. Dwen prijs en is niet
booz ong.

C. Wel aen/
't wnen bestou/

I cannot
give it for lesse,
except I
would lose by it.

B. Seing that you are a man
of one word,
wee must go
elsewhere,
for you prise your ware
out of reason.

C. Go whither it pleaseth
in Gods name ; (you,
seeke for your better :
I have rather
that another
do get in it,
then that I should lose.

But I can assure
you of one thing,
that if
you should go
to all the shoppes
of Antwerp,
you shall not get
such a proffer
as I offer vnto you :
notwithstanding if you
finde no better,
then come againe,
you know my price.

B. Your price is not
for vs.

C. Well,
at your service

Duyts.

ghy weet
wat ghy te doen hebt.

B. Du wel/
mits dat wy
niet eens en konnt worden
Adieu/
baert wel.

C. 't Dwer goeder belieste/
waer't dat ick't mochte
booz minderen prijs laten/
gy soudet soo haest hebben
als pemandt te weerelt/
oock ter liefden
des ghenen/ die u
tot my gesonden heeft.

D. Sy gaen wegh/
sy zijn wegh ghegaen/

C. Laetse gaen/
laetse loopen :
als sy moede
gelopen sullen hebben
langx de marct/
soo sullen sy
wel blyde zijn
weber te keeren.

E. Myn heere/
my dunckt
dat dat sluwel
seer goedt is/
ist dat wy 't laten gaen/
wy en sullen niet lichtelyk
sulckx binden
booz dien prijs :
laet onx hem vragen/

English.

you know
what you have to do.

B. Well,
seeing that wee
cannot agree of the price :
God be with you,
fare well.

C. At your good pleasure,
if I could let it goe at
a lesser price,
you should have it as soone
as any man in the world,
also for his sake,
which hath
sent you to me.

D. They go away,
they be gone:

C. Let them go,
let them runne :
when they have
runne themselves wearie
about the faire,
they will
be glad
to come againe.

E. Sir,
it seemeth vnto me
that the veluet
is verie good,
if wee do refuse it,
wee shall not find
easilie such
for that price :
let vs aske him,

Duyts.

of hy wil af-slaen
de beertigh schellingen.

B. Sullen wy 't nemen:

C. Ja wy/
ist dat ghy my gelooft/
ende ten sal u niet
beroutwen.

D. Myn Meester/
sy komen wederom.

C. Sy sullen
welckom zyn/
ist dat sy ghelt brengen.

B. Ick bidde u/
en doet ons
niet langer wandelen:
wil wy nemen

dertigh pondt
booz de twee stucken/
sonder meer te dingen/
ende wy sullen u
ghelt tellen:

C. Seker ghy zyt
quellijck/
ghy en geester niet omme
of ick verliese.

of winne/
het is u alleens:
nu wel/wel/
laet ons meten.

B. Neen/neen/
ick houdt booz gemeten/
ick betrouwe my
wel op u
houdt daer is u ghelt.

Englisch.

if hee will bare
the fourtie shillings.

B. Shall wee take it:

C. Yea.
if you do beleeeve me,
and you will not
repent of it.

D. My Maister.
they come againe.

C. They shall be
welcome,
if they bring monye.

B. I pray you,
do not cause vs
to walke any longer:
will you take
thirtie poundes
for both the peeces,
without any wordes more,
and wee will
tell you monye.

C. Truelie you are
vexatious
you care not
whether I loose
or winne,
it is all one vnto you:
now well, wel,
let vs measure it.

B. No, no,
I take it as if it were measu-
I trust (red,
you well:
hold there your monye.

Duyts.**Engliffh.**

C. Dese ouden Angelot
is te klepae:

Dese Same-kroone
is te licht:

Dese stucken van tñten
schellingen zijn geschroopt:

Dese Ducat
en is niet gewichtigh:

Dese Vlaemsche kroone
en is niet gangbaer:

Dese Ryael
is van slecht goudt:

Dese Daelder en is
gheen goet silber:

Dese Spaensche Ryaalen
en zijn niet goet
van allope.

B. Ghy zijt wel quellijck
om ghelt t'ontfangen/
had ick dat geweten/
al hadt ghy my
u koopmanschap verkocht
voor twintigh ponden/
voorwaer

ick en sou dese niet
begheert hebben.

C. Myn Heere/
ghy hebt kent/
dat te nemen of te laten:
ick en winnet soo veel
niet aen/ dat ick behoore
recht ghelt te nemen/
of dat ongangbaer sp.

B. Ick en heb seker

C. This olde Angel
is to little:

This Frech-crowne
is to light:

These peeces of ten
shellings be clipped:

This Ducate
is not wightie:

This Flemish crowne
is not currant:

This Ryal
is of base gold:

This Dolder is no
good silver:

These Spanishe Ryals
are not
of good bullion.

B. You are very difficult
in receiving of monye,
If I had known that,
though you had sold me
your marchandise
for twentie pondes,
verily

I would not
have desired it.

C. Sir,
it is at your choice,
to take it or leave it:
I do not get so much
in it, that I should take
any light monye,
or which is not currant.

B. Truly I have

niet

Duuts.

niet ghemint
noch geschapt.

C. Ick geloof wel/
maer ick en kan
niet gebeteren.

B. Houdt/
daer is mijn bofse
betaelt u
ua u genoeg.

C. Dat is een schellingh
die valsch is

B. Naghelt hem
aen dien stijl.

C. Het sal geschien/
brenghet mi een hamer/
ende eenen naghel.

Ick woude
dat d' ooren van den geuen
dien geslagen heeft/
soo wel genagelt waren
als hy is.

B. Waer en soude
niet aen gelegen zyn.

Au wel/
zidd te vreden :

C. Ja ick mijn heere/
ick bedanke u/
en spaert geen ding
dat ick hebbe/
soo wel sonder ghelt
als met ghelt.

B. Danck hebt heere.
Arbeyder/ neemt dat
op uwen rugghe/

Englisk

neither coyned
nor clipped it.

C. I beleve it well,
but I cannot
help it.

B. Hold,
there is my purse,
pay your self
to your content.

C. That is a counterfeit
shilling.

B. Nayle him
to this thre shold

C. It shall be done,
bring me an hammer
and a nayle.

I would
that the eares of him
which hath coyned it,
were as well nayled
at he is.

B. It would be
no hurt at all,

Now,
are you contented?

C. Yea Sir,
I thanke you,
spare nothing
that I have,
as well without monye
as with monye.

B. I thanke you Sir.
Labourer, take this
vpon your backe,

Duyts.**Englilh.**

ende draget

in mijn herberge.

F. Ick en weet niet
waer gy ter herberge zyt/
mijn heere.

B. In den gulden Lecu/
in de Kamerstrate/
ende seght
datmen t'eten gereedt
make/
want wy fullen daer
ter stont zyn.

C. Sulle wy een poppeken
of twee koopen
voor onse kinderen :

E. Koopter
voor ons beyden.

B. Wel/Weerdinne
sullen wy gaen eten :

G. Wascht u/
alst u belieft/
ende gaet sitten.

B. Doet onse peerden
zadelen ende
toomen/

wy behoorden alreede
over twee mylen
van hier te zyn.

E. Doozt laet ons
al staende eten.

Laet ons gaen.

E. Laet ons rekenen
heer Weert/
wat zyn wy schuldigh :

and carrie it
to my lodging.

F. I know not
where you do lodge,
Sir.

B. At the golden Lion,
in the Chamberstreete,
and bid them
that they prepare
dinner,
for wee shall be there
presently.

C. Shall wee buy a babye
or two
for our children :

E. Buy some
for vs both.

B. Well, Hostesse
shall wee dine :

G. Wash,
when it pleaseth you,
and go sit.

B. Cause our horses
to be saddled and
bridled,
wee ought to have beene now
two miles
hence.

C. Go to let vs dine
standing.

Let vs go.

E. Let vs have a reckoning
myn Hoste,
what do wee owe :

h. Ghy

Dups.

H. Ghy zyt schuldigh
vier schellingen/
ses penninghen
man ende peerd.

B. Houdt daer/
zydy te vreden:

H. Ja ick myn heeren.

B. Waer is de maget:

houdt myn lief/
dat's booz u spel-ghelt.

Knecht brengh hier
myn peerd/ hebby't
wel bestelt:

I. Ja ick myn heere/
het en heeft niet met allen
gebreck gehad.

B. Neemt dat's
u drinck-gelt/
soo ick u beloofst hebbe/
op dat ghy mynder
op een ander tyt
gedachtigh zyt.

I. Ick danck u
myn heere/
ghy sult my altyt
berespdt binden/
om u dienst te doen:

spraert de
herberghe niet/
als ghy hier doorz konit/
want ghy sulter
soo wel getoest
ende ghedient worden/
als in zensge herberge

Englisch

H. You owe
foure shillings,

six pence
man and horse.

B. Hold there,
are you contented:

H. Yes Sirs.

B. Where is the mayden:

hold my love,
that is for your pinne-monie

Hofstler, bring hither

my horse, have you
ordered it well:

I. Yea Sir,
hee hath wanted
nothing.

B. Hold that is
your drinke mony,
as I have promised you,
to the end that you may at
an other time
remember me.

I. I thanke you
Sir,

you shall find me
at all times readie,

to do you service:
spare not the

Inne

when you come this way,

for you shall be

as well vsed

and served,

as in any Inne

Duys.

die in Antwerpen sp.
 B. Ich hebt so gebonden/
 Ich en false om een ander
 niet veranderen.

Het Ghetal.

Een/ twee/ drie/ vier/
 vyve/ sechs/
 seven/ acht/
 neghen/ thien/ elve/
 twalf, derthien/
 veertien/ vyftien/
 sestien/ seventien/
 achthien/ neghentien/
 Twintigh/
 een-en-twintigh
 twee-en-twintigh/
 drie-en-twintigh/
 Dertigh/ Veertigh/
 Vyftigh/ Sestigh/
 Seventigh/ Achtentigh/
 Neghentigh/ hondert/
 Dupsent/ Thien dupsent/
 hondert dupsent/
 Millioen.

De Daghē van der Weke.

Sondagh/
 Maendag/
 Dinstdag/
 Woensdag/
 Donderdag/
 Vrydag/
 Saterdag

Englisch.

within Antwerp.
 B. I have found it so
 I will not for another
 exchange it.

THE NUMBERS.

One, two, three, four,
 five, six,
 seven, eight,
 nyne, ten, eleven,
 twelve, thirteene,
 fourteene, fiftene,
 sixteene, seventeene,
 eighteene, nyneteene,
 Twentie,
 one and twentie,
 two and twentie,
 three and twentie.
 Thirie, Fourtie,
 Fiftie, Sixtie,
 Sevenie, Eightie,
 Nynetie, an Hundred,
 a Thousand, Ten thousand,
 an Hundred thousand,
 a Myllion.

The dayes of the Weeke

Sunday,
 Munday,
 Tuesday,
 Wednesday,
 Thursday,
 Fryday,
 Saterdag.

Een

Duyts.

Engliffh.

Een Weke/
 eenen dagh/
 acht dagen/
 vijftien daghen/
 een maendt/een jaer/
 een half jaer
 eenen termijn.

A weeke,
 a day,
 eight dayes,
 fifteene dayes,
 a moneth, a yeare,
 an half yeare,
 a terme.

Het VII. Capittel.

The VIII. Chapter.

Om te leeren maken
Wiffiben / Doortwaerden/
Obligatten en Quitantien.
Een Wiffibe om te fchryfve
aen eenigen Vriendt.

For to learne to make
 Letters, , Contracts, Obli-
 gations and Quitances.

A Letter to write
 to ony Freind.

Het Op-fchryft.

The superscription.

Dezen Brief
 zy ghegeven
 aen mijn beminde Vader
 Pieter van Barlaimont/
 woonende s' Antwerpen
 in de Hooghstrate/
 naest den gulden Schildt.

This Letter
 be given
 to my beloved Father
 Peter of Barlaimont,
 dwelling at Antwerp
 in the Highstreete,
 next the golden Shield.

Seer eertweerdighe
 en wel beminde Vader/
 ick ghebiede my
 seer ootmoedelijck
 in u goede gracie/
 ende oock desgelijck
 tot mijne
 seer beminde Moeder:
 weet dat ick ben
 in goeden boozspoede/

Right honour worthy
 and well beloved Father
 I recommend me
 right humblie
 to your good grace,
 and also in like manner
 to my
 dearly beloved Mother:
 vnderstand that I am
 in good prosperitie;

Godt

Duyts

Godt sy geloofst :
 maer weet oock
 liebe Vader dat ick
 groote begerte hebbe
 te weten
 hoe dat met u is/
 want ick hebbe u
 geschreuen
 twee of drie brieuen/
 maer ick en hebbe noch
 geen antwoort ontfange/
 waer af ick
 seer verwondert ben/
 niet wetende
 hoe dat het komen mach.
 Daerom hebbe ick
 groote sorghe hoor u/
 groostelijck vreesende
 dat eenigen tegenspoet
 u aengekomen sy.
 Ick bidde u dan
 mijn liebe Vader/
 dat ghy my niet en wilt
 langhet laten
 in dese sorghe :
 maer ick bidde u/
 op alle de liefde
 die ghy tot my hebt/
 dat u beliebe
 my te schrijven
 van uwen state/
 by den brynger van desen/
 of by den eersten
 die ghy vinden sult.

Englisch.

God be prayed :
 but know also
 loving Father that I
 have great desire
 to know
 how it is with you,
 for I have
 writen you
 two or three letters,
 but I have not yet
 received any answere,
 whereof I
 greatlie mervaille,
 not knowing
 how that may come
 Therefore have I
 great care for you,
 greatly fearing
 that some misfortune is
 behappened to you.
 I pray you then
 my loving Father,
 that you will not
 leave me any longer
 in this care :
 but I pray you,
 of all the love
 that you have toward me.
 that it please you
 to write vnto me
 of your estate,
 by the bringer of these,
 or by the first
 that you shall finde.

Item/

Duyts.

Item/ weet
 liebe Vader/
 dat ick hebbe
 grootslyckx van doene
 drie of vier guldens/
 om my te helpen
 in mynen noot :
 ick bidde u
 dat ghyse my
 senden wilt
 by den brenger van desen:
 ende en wilt niet mynien
 dat ick myn ghelt niet te
 onnuttelijck/
 want ick sal u
 rekeninge doen
 van alle het ghelt
 dat ghy my hebt
 ghesonden.
 D sal oock belieben
 by uwe goede gracie/
 my te gebieden
 tot alle onse vrienden.
 Anders niet/
 op desen tijdt/
 dan dat
 Godt beliebe
 door syn barmhertigheyt
 u alcht te geben
 syn goedertieren gratis.
 Wynn Jan
 van Barlaimont/
 uwen dotmoedighen sone/
 woonende te Brugge/

Englilh.

also, vnderstand
 loving Father,
 that I have
 great need of
 three or four gilders,
 for to help me
 in my need:
 I pray you
 that you will
 send me them
 by the bringer of these:
 and do not thinke
 that I spend my mony
 vnprouidly,
 for I will
 make you account
 of all the mony,
 that you have
 sent me.
 May it please you also
 of your good grace,
 to recommend me
 to all our freindes.
 Nothing els
 at this time,
 but that
 God vouchsafe
 through his mercie
 to give you alwayes
 his favourable grace.
 By me Iohn
 of Barlaimont,
 your humble sonne,
 dwelling at Bridges,

Duyts.

op de markt
in de kroone.

Den eersten dag May/
in 't Jaer
ons Heeren
duysent vijf hondert
vijf-en-vestigh.

Altyt bereypt
tot uwen dienste.

Antwoorde.

Mijn beminde Sonne/
ick hebbe ontfanghen
den tienden dagh May
uwen brief/
geschreven den eersten

bander boozsepde :
by den welken
ick hebbe verstaen/
dat ghy gesont zyt/
het welke

my behaeghlyck is/
ende dat ghy hebt
groote begheerte
te weten
hoe 't met ons is.

Oock dat ghy my
ghesonden hebt
twee of drie brieven :
maer weet sekerlyck
dat ick geen andere
en heb ontfangen
dan desen lesten.

Ich soude u hebben

English.

upon the market
at the Crowne.

The first daye of May,
in the yeare
of our Lord
a thousand five hundred
seventie and five.

Alwayes readie
to your service.

A N S W E R.

My beloved Sonne,
I have received
the tenth day of May
your letter,
written the first

of the foresayd :
by the which
I vnderstand,
that you be in health,

the which
pleaseth me well,
and that you have
great desire
to know
how it is with vs.

Also that you have
sent me
two or three letters :
but know for certain
that I have
none other received,
but this last.

I would have written

dick:

Duyts.

dickwils gheschreven/
maer ick en hebbe
gheen boden gebonden/
om de brieven te senden :
ende oock/
ick en heb niet ghehad
nootsakelycke dingen
om te schryben.

Ungaende
van onse state/
wy sijn al ghesont/
Godt sy ghelooft.

U Moeder
heeft sick geweest
twee of drie daghen/
maer sy is nu
al ghelesen/
Godt danck.

Ich sende u
met desen bode
vier goudt-guldens/
maer wacht u wel
die te betteren
onnuttelyck/
het ware
qualijck gedaen/
want ick hebse gewonnen
met grooten arbeyt/
in den sweete
myns lichaems.

Doet altyt wel/
ende zyt neerstigh :
ende boven alle dinck
wacht u wel

English.

often vnto you,
but I have not
found any messengers
for to send the letters ;
and also,

I haue not had
needfull matters
to write to you.

Touching
our state,
wee be all in health,
God be prayed.

Your Mother
hath been sick
two or thre dayes,
but shee is now
wel againe,

God be thanked,

I send you
by this messenger
foure gold-gilders,
but take good heed
that you spend them not
vpproffitable,

that I should
be evill done,
for I have wonne them
with great labour,
in the sweat
of my bodye.

Do alwayes well,
and be diligent :
and above al things
take you good heed

van

Duyts.

van quaet geselschap.
 Ghy hebt begonnen
 redelyck wel/
 maer ten boozert niet/
 ten sy
 dat ghy volhert.
 Niet meer/
 te Gode bebele ik u.

Eenen Brief / om te
 schrijven tot synen
 schuldenaers.

David myn goede
 vriendt / na alle
 ghebedentissen
 ick bidde u
 minnelijck/
 dat u beliebe
 my nu te senden
 de twintigh guldenen
 die ghy my schuldigh zyt/
 want sekerlijck
 ick hebse
 grootelijckx van doene/
 om eenen man te betalen
 dien ick schuldigh ben
 die my niet en laet in vrede
 by daghe noch by nacht:
 ten ware dat/
 ick soude
 noch wel heyden/
 maer groeten noot
 bedwinght my:
 daerom

Englisch.

of evill companye.
 You have begun
 reasonable well,
 but it profiteth not,
 unlesse
 that you persevere.
 No more,
 I commit you to God.

A LETTER, TO
 write to ones
 debtors.

DAVID my good
 freind, after all
 recommandations
 I pray you
 lovinglie,
 that you be pleased
 to send me now
 the twentie guilders
 that you owe me,
 for surelie
 I have
 great need thereof,
 to pay a man
 to whom I owe,
 who leaveth me not in rest
 by day nor by night:
 if that were not,
 I would
 yet well tarry,
 but great need
 constraineth me:
 therefore

wilt

Duys.

wilt my excuseren.
 Komt eens
 tot Antwerpen
 om u te vermaken/
 soo sullen wy moghent
 met ghemack spreken
 van onse saken:
 wilt ons doch schryben
 van uwe ghesontheit.
 Mengaende van my/
 ick ben in goeden doen/
 Godt zy geloofst.
 Ick bidde u oock
 dat ghy my wilt
 antwoorde schryben
 by desen bode:
 ende weet/
 ist dat ghy
 myns van doene hebt/
 en spaert my niet/
 in alle 't ghene
 dat my mogelijk sal zyn
 booz u te doen.
 Godt blybe met u.

Antwoorde.

Rogier myn goede
 vriendt/ ick hebbe ont-
 fanghen uwen brief/
 by de welke
 ghy my schryft
 dat ick u soude senden
 het ghelt
 dat ick u schuldygh ben/

English.

hold me excused.
 Come once
 to Antwerp,
 for to recreate you
 so shall wee then
 speake at leasure
 of our affaires:
 I pray you write vs
 of your health.
 As touching me,
 I am in good health,
 God be prayesed.
 I pray you also
 that you will
 write me answere
 by this messenger:
 and know,
 that if you have
 any need of me,
 spare me not,
 in all that
 which I shall be possible for
 me to do for you.
 God remaine with you.

A N S W E R.

Rogier my good
 freind, I have re-
 ceived your letter,
 by the which
 you write me
 that I should send you
 the monye
 that I owe you,

¶

't welck

Duyts.

't welck my is
 onmogelijck
 nu te doen:
 maer ick sal't u senden
 ten langsten
 binnen acht daghen
 sonder eenighe soute:
 want een man
 die my schuldigh is/
 heeft my beloofst
 ghelt te geven/
 't welck ick u
 senden sal/
 en hebt daer boren
 gheen sozge:
 daerom bidde ick u
 soo lange
 pat ientie te hebben/
 ende en wilt niet
 gram zijn/
 dat ick u doe
 soo langhe beyden:
 want weet voozwaer
 dat anders niet
 zijn en mach.
 Godt geve u pep &
 sonder eynde.

Englisch.

the which is
 vnpossible for me
 to do now:
 but I will send it you
 at the furthest
 within eight dayes
 without fault:
 for a man
 that is my debtor,
 hath promised me
 to give me mony,
 the which I will
 send you,
 have you therfore
 no care:
 therefore I pray you
 so long
 to have patience,
 and be not
 angry,
 that I make you
 tarry so long:
 for know for trueth
 that it cannot
 be otherwise.
 God graunt you peace
 without end.

Om een schult te beta-

len met excusatie

Rogier mijn goede vrie:
 ick ghebiede my
 in uwe goede gratie:
 ick sende u

To paye a debt with
 excusation.

Rogier my good freind,
 I recommend me
 to your good grace:
 I send you

met

Duyts.

niet desen bode/
die mijn broe der is/
de thien ponden grooten
die ick u schuldigh ben/
u bedanckende
dat u belieft heeft
soo lange te beyden :
het is my leedt
dat ickse u niet en hebbe
eer konnen senden :
ick hebbe nochtans
grootte neerstigheyt gedaen
na mijn vermogen/
maer 't gelt is nu
soo quaet te kryghen/
dat wonder is.
Daerom
wilt niet
qualijck te beyden zijn/
ende wilt my
weder senden
d'Obligatie
die ghy van my hebt.
Niet meer / etc.

Eenen anderen Brief.

Pietet mijn goede vrie:
na alle
gebiedenissen/
weet dat ick ben
seer qualijck te beyden
op u om die sake
dat ghy my niet en hebt
willen leene u

Englisch.

by this messenger,
which is my brother,
the ten poundes flemish
that I owe you,
thanking you
that you have pleased
to tarry so long :
I am sorrye
that I have not beene able
to send it you any sooner :
I have notwithstanding
done great diligence
to my power,
but mony is now
so bad to be gotten,
that it is wonder.
Therefore
be not
dis-content,
and send me
again e
the obligation
that you have of me.
No more, &c.

An other Letter.

Peter my good freind,
after all
recommandations,
knowe that I am
very discontent
with you, because
that you would not
lend me

Duyts.

uwen boeck.

ick en kan niet peynsen
hoe ick 't

t' uwaert
verdient hebbe:

nu merke ick wel/
dat ghy soudt doen
seer luttel voor my/
als ghy my ontseghet
soo kleyn dunck.

U woorden
ende gedachten
en gelicken niet wel
d' een den anderen:

dat ghy
my versocht haddet
van dingen
van veel meerder
importantien/
ick en soude se u niet
getweggert hebben.

Het is wel waer
dat men gemeynelyk seyt:

Men behoort altoos
sijn vrienden te proeven/
eer dat men se
behoeft:

want die te proeven
in den noot/
dat ware te spade.

Daerom
het is my genoegh
u beproeft te hebben.

English.

your booke.

I can not think
how I

have deserved that
of you:

now perceive I well,
that you will do
very little for me,
when you denye me
so small a thing.

Your wordes
and thoughtes
do not agree well
one with another:

if you had
desired me
of thinges
of much greater
importance,

I would not have
refused it you.

It is most true
that men commonly say:

One ought alwayes
to proove his freindes,
ere ever one
have need of them:

for to proove him
in the necessitie
that were to late.

Therefore
it is enough for me
to have proved you.

Gen

Duyts

**Een Voorwaerde van
huys- & hueringe.**

Ick Jan van Barliamont
kenne ende helpe
berhuert te hebben
Pieter Marschalck/
een huys
gelegen t'Antwerpen
op de markt/
in den Hase/
met een plaetse
ende eenen bojn-put/
den termijn
van sex Jaeren/
ingaende te Kerstmisse
naest-komende/
in't Jaer
vijf ende tseventigh/
om thien pondt
ende thien schellingen
Brabants & Jaers/
te betalen
alle halve Jaeren
vijf pondt
ende vijf schellingen
by conditie
hier inne ondersproken/
dat elck van ons beyden
sal moeten ontseg-
ghen in't eynde
van de sex Jaeren
een half Jaer te voren/
sonder eenigh bedrog.

English.

**A Contract of hyring
a house.**

Iohn of Barliamont
acknowledg and confesse
to have let
to Peter Mareschal,
an house
lying in Antwerp
vpon the market,
called the Hare,
with a yarde
and a well,
for the terme
of six yeares,
entring at Christmas
next-comming,
in the yeare
five and seventie,
for ten poundes;
and ten shillinges
Brabants the yeare,
to be payed
every half yeare
five poundes
and five shillinges:
on the condition
here in mentioned,
that each of vs two
shall be bound to
refuse at the end
of the six yeares
an half yeare before,
without any fraude.

¶ 3

Aut

Quytantie van huys-hure.

Ick Jan de Gzooie
 Ickemie ende belpde
 ontfangen te hebben
 van Pieter Marschalek/
 de somme
 van vijf pondt
 ende vyf schellingen
 Brabandt s/
 van een half jaer
 huys-hure
 verschenen te Kerstmisse/
 in't jaer 75.
 die hy my schuldigh was/
 van een huys
 gelegen t' Antwerpen
 op de marct/
 gheeten den Hase/
 dat hy van my houdt :
 van welck half jaer
 ick houde my
 wel betaelt/
 ende schelde quyt
 den voorszeyden Pieter
 hier af/
 ende van alle andere
 voorszeden termijnen
 tot nu toe.
 In kennisse van desen/
 hebbe ick hier onder
 mijn handt-teecken geset/
 den eersten dagh
 January.

Quitance of house-hire.

I John the Great,
 I acknowledg and confesse
 to have received
 of Peter Marschal,
 the summe
 of five poundes
 and five shillings
 Brabants,
 for an half yeares
 house-hyre
 due at Christmas,
 in the yeare LXXV.
 that hee owed me,
 for an house
 lying an Antwerp
 vpon the market,
 called the Hare,
 that hee holdeth of me :
 for the which half yeare
 I holde me
 well payed,
 and do acquit
 the foresaid Peter
 of the same,
 and of all other
 termes passed
 yntill this day.
 In knowledg of this,
 I have here vnder
 set my signe-manuel,
 the first day
 of Ianuarie.

Duyts:
Een Obligatie by
papementen.

I Jan van Barlaimont
woonende t' Antwerpen/
kenne ende belyde
schuldigh te zyn
Hercules Marschalck/
Koopman
woonende te Velaine/
of den bzengher
van desen/
de somme
van dertigh ponden
thien schellingen
ende ses penningen
Blaemische munte/
ende dat van vyf
Enghelsche lakenen/
die ick hebbe gekocht
ende ontfaughen van hem:
van welke lakenen
ick houde my
wel te bzeden.
daerom belove ick
hem te betalen
die voorszeyde somme/
of den bzenger
van desen/
in drie papementen/
te wesen/thien ponden
in de Sinxen-marct
van Antwerpen
naest-komende:
noch thien pondt

Englisch.
An Obligation for
payments.

I John of Barliamont
dwelling in Antwerp,
acknowledg and confesse
to owe
to Hercules Marschal,
Marchant
dwelling at Velaine,
or to the bringer
of this,
the summe
of thirtie pounds
ten shillings
and six pence
of Flemish monye,
and that for five
English clothes,
that I have bought
and received of him:
of which clothes
I hold me
well contented.
Therefore I promise
to pay to him
the foresayd summe,
or the bringer
of this,
at three payments,
to wit, ten poundes
at the Sinxen faire
of Antwerp
next-comming:
then ten poundes

Duyts.

te Bamiſ-marct/
ende de reſte
in de koude marct
van Bergen nabolgende,
In ſekerheyt der waer-
heyt hebbe ick hier/ etc.

Obligatie van ghe- leent ghelt.

Ick Pieter de Grootte/
I woonende t'Antwerpen/
kenne ende helpde
ſchuldigh te zyn
Jan Blanckaert/
of den brenger van deſen/
de ſomme
van vier hondert
ponden groots/
welcke ſomme
hy my gheleent heeft
door goede vriendſchap.
Daerom belobe ick hem
die weder te gheben/
of den brenger van deſen/
als hem belieben ſal.
In kenniſſe van deſen
hebbe ick hier/ etc.

Quitantie.

Ick Jan Blanckaert/
I woonende te Brugge/
kenne ende helpde
ontfangen te hebben
van Jan de Grootte/

Engliſh.

at the Bamiſ-faire,
and the reſt
at the cold faire
of Bergen next following.
In witnes of the truth
I have here, &c.

A Obligation of mo- ny lent.

I Peter the Great,
I dwelling in Antwerp,
acknowledg and confesse
to owe
to Iohn Blanckard.
or to the bringer of this,
the ſumme
of foure hundred
poundes ſlemiſh :
the which ſumme
he hath lent me
out of good freindſhip.
Therefore I promiſe
to pay it againe to him,
or to the bringer of this
when it ſhall pleaſe him.
In witnes whereof
I have here, &c.

A Quitance,

I Iohn Blanckard,
I dwelling at Bridges,
acknowledg and confesse
to have received
of Iohn the Great,

woog

Duyts.

woonende t' Antwerpen/
 de somme
 van thien guldens/
 van twintigh stuybers
 't stuck/
 die ick hem
 geleent hadde/
 waer af ick hebbe
 de Obligatie verloren/
 de welke was
 van den thinden dagh
 van April/in't Jaer
 vijf-en-sebentiyh :
 van welke somme
 en van alle d' ander schult/
 die hy my schuldigh ge-
 weest heeft tot nu toe/
 ick houde my
 wel vergolden/
 ende schelde hem quyte
 van alle. In kennisse
 mijns hant-teeckens
 hier onder gheset.

**Oy-schryften van
 Brieven.**

Deſe volgende woorden
 ſalmen beſighen
 om te ſchryuen buyten
 zend-brieven :
 en de men moet
 maer ſien/
 inel toe eenen pegelſteken
 datmen oeſchrybe/
 perſoon

Engliſh.

dwelling in Antwerp,
 the ſumme
 of ten guilders,
 of twentie ſtivers
 the peece,
 the which I
 had lent him,
 of the which I have
 loſt the obligation,
 the which was dated
 the tenth day
 of April, in the yeare
 five and ſeventie :
 of which ſumme
 and of all other debt,
 which hee hath owed
 me vntill now
 I holde me
 well recompensed,
 and acquit him
 of it all. In witnes
 of my ſigne-manual
 here vnder ſet.

**Superſcriptions of
 Letters.**

Theſe words following
 one ſhall uſe
 for to write without
 vpon letters-miſſive :
 but one muſt
 looke well to it,
 that hee attribute
 to every perſon,

Duyts.

Alsulcke woorden
als hem toebehooren.

Den wijzen/
seer wijzen.

Eerweerdighen/
seer Eerweerdighen.

Doosienighen/
seer doosienighen.

Eerbaren/
seer eerbaren.

Bysonderen
seer bysonderen.

Edelen/
seer edelen.

Machtighen/
seer machtighen.

Men den Doozluchtighen/
de alder-doozluchtichsten.

Een pegelijck moet
hier aenmercken/
dat de enghelschen
ander op-schriiften
ghebruycken
daerom en sijn
dese doozgenoemde
exempelen
niet gegeel na te volgen:
maer sijn
alleen overgheset/
om te accorderen
de selve tale
met de
Duytsche sprake.

English.

such wordes
as to him do belong.

The wise,
very wise,
Honour worthy,
very Honour worthy,

Discreet,
very discreet.

Honest,
very honest.

Singular,
very singular.

Noble,
very noble.

Mightie,
very mightie.

To the illustrious.
the most illustrious.

Every one must
here consider,
that the Englishmen
do vse
other superscriptions,
therefore are not
the forenamed
exemplas
wholie to be followed,
but are
onlie translated,
for to make
the same speach agree
with the
Dutch speach.

Hier

Hier begint den twee- Here beginneth the
den Boeck. second Booke.

De Voor reden van- The preface of the se-
den tweeden Boeck, cond Booke.

Al dat ghy
ghesien hebt
inden eerste Boek/

After that you
have seene
in the first Booke,

de manieren
om te leeren spreken
Duytsch ende Engelsch
by veel

gemeyne redenen
als een patroon/
soo hebby nu
in desen tweeden Boeck/
veel gemeyne woorden/
geset na de ordinantie
van den A/B/C/ etc.

als stoffe
om ander redenen
te maken
by u selven

Daeroni als ghy
wilt oversetten
eenighe redenen
uyt den Duytsche
in't Engelsch/
soo en hebby niet
anders te doen/
dan te mercke
met wat letter
dattet woordt begint/

the manner
for to learne to speake
Dutch and English
by many
common discourses
as a patriot,
so have you now
in this second Booke,
many common words,
set after the order
of the A, B, C, &c.
as matter
for to make
other sayings
by your self.

Therefore when as you
will translate
any sentences
out of the Dutch
into English,
so have you nothing
els to do,
but to marke
with that letter
that the word beginneth,

dat

Duyts.

dat ghy binden wilt/
 ende daer na soecken
 woordt na woordt :
 Ende als
 ghy die woorden
 gebonden hebt/
 soo meughdopse
 by een boeyen/
 na dat ghy gesien hebt
 in den eersten Boeck.
 Maer om die
 wel te voeghen/
 soo waert van noode
 dat ghy
 de manieren kondet
 van redenen te veranderen
 in veel tyden
 en in diverse personen/
 te weten/
 by Conjugatien/
 de welke wy
 tot u profijt/
 kortelinge groeter
 in sex spraken
 sullen laten uyt-gaen.

2.

Mendoen
 afdoen.
 antwoorden.
 aenbidden
 af-draghen
 af-houwen
 aen beerden.

English.

which you will finde,
 and to seeke therefore
 word after word :
 And when
 you have found
 the wordes
 you may then
 joyne them togerher,
 like as you have seene
 in the first Booke.
 Put for to
 joyne them well,
 it were needfull
 that you
 knew the manners
 to alter sentences
 into many times
 and diversitie of persons,
 that is to say,
 by Conjugations,
 the which we
 to your profit,
 will shortly set forth
 more amplie
 in six languages.

To put on
 to put off
 to answere
 to worship
 to cary down
 to cut off
 to receive

afne

Duyts.**Englilh.**

af-nemen
 abftineren
 aenkleben
 aennemen
 ackeren
 aenkomen
 af-gaan
 aenroepen
 aenhooren
 arbeiden
 af-fnyden
 af-trecken
 Ander
 anders
 alfo
 als
 als ghy
 almachtigh
 altoos
 altydt
 alhier
 aldaer
 al den dagh
 arm
 armoede
 armelyck
 abel.

to take away
 to abtaine
 to cleave to
 to take on
 to til the earth
 to arrive
 to go down
 to call vpon
 to hearken to
 to labour
 to cut off
 to pul off
 Other
 otherwise
 even fo
 when
 when you
 almightie
 alwayes
 at al times
 here
 there
 al the day
 poore
 povertie
 poorelie
 nimble.

B.

Brenghen
 pmanit met hem brenghen
 beiden
 beleggen
 bernen
 baffen
 binden

To bring
 to bring or lead with him
 to tarry
 to befiedge
 to burne
 to barke
 to binde

begte-

Duys.

begieten
 bereyden
 beteren
 upt-borghen
 bepepsen
 begheben
 berghen
 belghen
 bevelen
 besteden
 beroocken
 byepdelen
 baden
 byeken
 byouwen
 bekoopen
 bedwingent
 bewaren
 beginnen
 begheeren
 bersten
 beklagen
 blechten
 bezuchten
 blijven
 bedziegen
 beletten
 begraven
 blusschen
 bespien
 betooberen
 begecken
 blocpen
 betrouwen

Englisch.

to make wet
 to make readie
 to amend
 to credit
 to bethinke
 to forsake
 to hide
 to displease
 to command
 to bestow
 to besmoake
 to brydle
 to bath
 to breake
 to brewe
 to be punished
 to constraine
 to keepe
 to begin
 to desire
 to burst
 to complaine
 to confesse
 to be with childe
 to abyde
 to deceive
 to hinder
 to burye
 to quench
 to espie
 to be witch
 to mocke
 to blossom
 to intrust

bescher

Duyts.**Englilh.**

beschermen
 byten
 bewyfen
 bootſchappen
 belaften
 bidden
 berifpen
 beſien
 beroutwen
 benijden
 blaſen
 bloeden
 beneerſtigen
 booren
 beven
 beroeren
 beroemen
 beloven
 behouden
 buggen.
 Blyde
 blyſchap.

C.

Coopen
 cleeden
 cryjten
 crupen
 coken
 caſtpden
 cryjſſchen
 clieven
 vrouwen
 conſenteren
 comen

to defend
 to byte
 to ſhew
 to do a meſſage
 to charge
 to pray
 to reprove
 to looke
 to repent
 to envye
 to blowe
 to bloud
 to be diligent
 to peirce
 to tremble
 to trouble
 to boaſt
 to promiſe
 to keepe
 to bow.
 Glad
 gladnes.

To buy
 to apparell
 to weepe
 to carry on wheelet arrow
 to dreſſe meate
 to chaſten
 to cry out
 to cleave
 to ſcratch
 to conſent
 to come

clim.

Duylts.

climmen
 claghen
 cussen
 clappent
 costen/
 cryghen/ of nemen
 cryghen
 cloppen.

Cranch

cranchhept
 crempel
 cozt man
 coopmanschappe
 conste
 constelyck
 clepn man
 clepn wyf
 crom
 capittel
 cout
 coninck
 coninginne
 cardinael
 canonick
 cappellaen
 coster
 tack
 cupper
 cleermaker
 coufmaker
 camer
 cappelle
 clocke
 coozn

Englilh.

to climme vp
 to complaine
 to kisse
 to prattle
 to cost
 to take
 to get
 to knocke.
 Sick
 sicknes
 cripple
 a short man
 marchandise
 science or cunning
 cunninglie
 a little man
 a little woman
 crooked
 chapter
 colde
 a king
 a queene
 a cardinal
 a chanon
 a chapelain
 a sexton
 a cooke
 a cooper
 a tayler
 a hofyer
 a chamber
 a chappel
 a bell
 come

coop -

Duyts.

Englisch.

toopman
touffen

a marchant
hofen.

Doen

To do

doopen
bienen
beeren
doen verstaen
dolen
doen blycken
dzincken
dagen
dingen
decken
dueren
danffen
dzooghen
donwen
dancken
dzoomen
dzuppen
dzygghen
doncker worden
dooden
daberren
berren
dzagghen
doozficken/ of boozen
deelen
dencken
dnycken
duicken
donderen
dzaepen

to baptise or dip
to serve
to pitie
to cause one vnderstand
to go astray
to make appeare
to drinke
to cal one to the law
to huck
to cover
to indure
to daunce
to wype or drye
to presse
to thanke
to dreame
to droppe
to threaten
to become darke
to kill
to tremble
to dare, or be bold
to beare
to thrust, or peirce thorow
to divide
to thinke
to stoupe downe
to suppose or thinke
to thunder
to winde about

6

dz

Duyts.

draepen
 drijven
 dil worden
 Doot.

dijn
 de dooden
 do
 doof
 droebe
 diep
 diepte
 dierbaer
 dick man
 dick wijf
 dick laken
 dicke
 du
 d'ander
 dagh
 dagelijckx.

E.

Eten
 ergeren
 eeren
 erben
 effenen
 epnden
 epren leggen.

Edel
 edelheyt
 eedt
 eeckel
 eerde
 eenigh

Englifh.

to turne about
 to drive
 to be mad
 Death
 thine
 the dead
 thigh
 deaf
 sad
 deepe
 depth
 precious
 thick man
 thick wife
 thick cloth
 thicknes
 thou
 the other
 day
 daylie.

To eate
 to make worfe
 to honour
 to inherit
 to make even
 to end
 to lay egges.

Noble
 noblenes
 oath
 an akorn
 earth
 any

terg

Duyts.**Engliffh.**

eers
 ey
 eerd-bezpen
 effche
 efter
 eyndt-bogel
 epcke
 esel
 eselinne
 elft
 ertweten
 eemer
 elleboge.

F.**Fruyten**

futfelen
 flutweel
 falle
 fardeel
 faute
 fatfoen
 fonteyn
 fruyt
 fufteyn.

G.**Gaen**

geben
 grypen
 genaken
 gebeuren
 genesen
 gorben
 gelooben
 gelepden

arffe
 egge
 ftrawberryes
 an af h tree
 magpye
 a duccke
 an oke
 an affe
 a fhee-affe
 mayfifh
 peafon
 a bucket
 an elbowe.

To rub or fret

to fumble
 veluet
 a foale
 a fardle
 a fault
 a fashion
 a fountayne
 fruit
 fuffian.

To go

to give
 to grype
 to approach
 to chaunce
 to heale
 to girde
 to beleewe
 to conduct

G 2**gant**

Duyts.

gram zijn
 grpsen
 ghelieben
 gheboelen
 ghemoeten
 gieten
 gapen
 ghchinghen
 gherieben
 ghedencken
 ghieden
 ghebaren
 gebenedijen
 groeten.

Goedt man

goede vrouwe
 goetheyt
 goedertieren
 ghenuechte
 ghenuechlyck
 gierigh
 gierigheyt
 gram
 granschap
 ghesont
 gheras
 groot man
 groot wijf
 groetheyt
 ghenueyn
 gelaet
 ghestadigh
 ghestadigheyt
 ghetrouwe

Englilh.

to be angry
 to grinne
 to please
 to feele
 to meete
 to powre
 to gape
 to permit
 to furnif h
 to remember
 to command
 to make a stirre, or noise
 to blesse
 to salute.

Good man

good woman
 goodnes
 courteous
 pleasure
 pleasantlic
 covetous
 covetousnes
 angry
 anger or wrath
 whole or sound
 quicklie
 great man
 great woman
 greatnes
 common or ordinary
 countenance
 constant
 constantnes
 faithfull

ghe

Duyts.

getrouwigheyt
gheluck.

H.

Helpen

hebben

helsen

haesten

helen

hopen

hinderen

haghelen

herbergen

houtwen

handelen

hanghen

halen

herkleden

herdoen.

haten

hant-giften

hoesten

hooren

heeten

huren.

heusch

heuscheyt

harde goet

hoobeerdigh

hoobeerdige

haestig

hooghe

hoogheyt

hardt broodt

hardt vleesch

Englisch.

faithfulness
good hap.

To help

to have

to embrace.

to make hast

to keep close

to hope

to hinder

to hayle

to lodge

to marrye or hew

to handle

to hang

to fetch

to put on other apparell

to do againe

to hate

to give handfell

to cough

to heare

to be called

to hyre.

Stil

stilnes

hard goods

proud

pryde

heftie

high

highnes

hard bread

hard flesh

G 3

har:

Duyts.

hardigheyt
 hol
 hoe isf
 houwelijck
 hy is hier
 haer
 honger
 hem
 half
 henlieden
 helst
 hepligh
 hondert
 hertoge
 hertoginne
 heere
 half-doeck.

I.

Jagen
 soeken
 jaerlijck
 ick
 jonck
 jonckheyt
 ydel
 ydelheyt
 ydel glorie
 in
 Jode
 jaer
 jager
 jonckvrou
 yser
 ys

Englilh.

hardnes
 hollowe
 how is it
 mariage
 hee is here
 her
 hunger
 him
 half
 those folke
 the half
 holye
 hundred
 Duke
 Duches
 Lord
 neckcloth.

To hunt
 to jest
 yearlie
 I
 young
 youngnes
 vayne
 vanitie
 vayne glorie
 in
 Iewe
 yeare
 hunter
 virgin or damfel
 Iron
 yce

inge

Duys.**Englisch.**

ingelwant
sicht
sonck-heere.

H.

Kiesen
kinderen
knielen
knoopen
kemmen
kennen
konnen
keeren
knaulwen
kyben.

Haken

kaneel
kele
ketel
kepser
kepserinne
keerffe
kam
kerffe
kercke
helder
kerf
kelck
kinne
kiecken
knappe.

L.

leeren
loopen
laten weten

entrayles
ynke
a gentleman.

To choose
children
to kneele
to knit
to combe
to know
to be able
to turne
to gnawe
to chyde.

The cheekes

finamon
a throate
a kettle
an Emperour
an Emperesse
a candle
a combe
cherrye
a church
a seler
a skore
a challice
a chinne
a chieken
a boy.

To learne
to run
to giue to vnderstand

G 5

liggen

Duyts.

liggen
 lymen
 laden
 logeren
 lepden
 lieghen
 liden
 leenen
 lachen
 luyden
 leben
 luyfteren
 leveren
 laten
 leken
 loben.
 Licht
 leelick
 lecker
 leckerheyt
 loog
 loofheyt
 lauck
 Loumaent
 lust
 leeder
 laken
 luytwaet
 lepel
 labooz
 leffe
 lammeken
 M
 Minnen

English.

to lye
 to glue
 to lade
 to lodge
 to leade
 to lie, or say untruely
 suffer
 to lend or borrow
 to laugh
 to found
 to liwe
 to hearken
 to deliver
 to leave
 to leake
 to praise.
 Light
 vyle or ill favoured
 delicate
 delicatenes
 subtil
 subtiltie
 long
 Ianuary
 lust or desire
 a ladder
 wollen cloth
 lynnens cloth
 a spoone
 an ewer
 a lesson
 a littele lambe.

To love

maken

Duyts.

maken
 minderen
 mozwen
 misdoen
 manck yaen
 moeten
 missen
 meynen
 meesteren
 meten
 menghen
 manghelen
 moghen
 mercken
 malen
 metsen
 murmureren.

Minnelijck
 minnelijckheyt
 minne
 milde
 mildcheyt
 middelbaer
 my
 myn
 magher
 moy man
 moy wyf
 mozwe
 minder
 moede
 moedtheyt
 Meerte
 Maendagh

English.

to make
 to diminish
 to make soft
 to do amisse
 to halt
 to be faine
 to misse
 to meane
 to cure
 to measure
 to mingle
 to exchange
 to may
 to consider
 to grinde
 to lay bricke
 to murmure.

Loyelie
 lovingnes
 love
 liberal
 liberalitie
 a meane
 mee
 myne
 leane
 trim man
 trim woman
 soft
 esse
 wearye
 wearynes
 March
 Munday

Duyts.

maegſchap
mal
Mey
mey
mey-maker
metſer
munte
munter
makelaer
mantel.

D.**Daken**

naepen
nagelen
noemen
nieſen
nevelen
nyſpen
nooden
nemen
na noen eten
nygen
nat maken
neſtelen

Nydigh

nydt/ nydigheyt
nien
nien maren
neerſtigh
neerſtigheyt
neder
neen
niet
naeck

Engliſh.

kindred
fooliſh
Maye
knife
a curler
a bricklayer
coyne
a coyner
a broker
a cloake.

To approach

to ſewe
to naile
to name
to neeſe
to miſt
to pinch
to bid to a feaſt
to take
to eate after noone
to make curſie
to make wet
to tye ones pointes.

Envious

hate, hatred
new
new tydinges
diligent
diligentnes
beneath, or lowe
no
not
naked

nemant

Duyts.

niemant
naem
nachtegael
nabel
nagel
nagel des hants
nacht
nestelinc
naelde.

Ontsteken

ontbitten
ontsien
ontdoen
ontkleden
ontnagelen
ontbinden
onthouden
ontgozden
onterben
onthalsen
outseggen
ondersoecken
ontginnen
ontleenen
ontblieden
onderhouden
onderwijzen
op-staen
opheffen
openbaren
opgaen
ontbieden
onderdanigh sijn

Englisch.

nobody
a name
a nightingale
a navel
a clove
nayle of the hand
night
a point
a needle.

To kindle

to breake ones fast
to stand in awe
to vndoe
to vncloth
to vnnayle
to vnbinde
to withhold
to vngird
to disherit
to behead
to denye
to inquire
to cut vp or carve
to borrow
to escape
to maintaine
to instruct
to rise vp
to lift vp
to manifest
to go vp
to send word or invite
to be obedient

open

Duyts.**Engliffh.**

open doen
 ontfanghen
 onderstellen
 overgeben of spoutwen
 overgheben
 ontbinden
 ontloopen
 omgaen
 overgaen
 overboren
 overdeelen
 omringhen
 over-blijven
 over-dencken
 ontstellen
 ontdekken
 ontlasten
 overloghen
 onderwinden
 overmoedigen
 ontmoeten.

P.**Paepen**

plucken
 pepusen
 packen
 preken
 pypsen
 printen
 piffen
 proeben
 pronuncieren
 planten
 plegghen

to open
 to receive
 to set vnder
 to vomit or spew
 to deliver over
 to vnbind
 to runne a way
 to go about
 to go over
 to eareboare
 to judge
 to incompasse
 to remaine over
 to ponder
 to steale from
 to vncover
 to discharge
 to warre
 to entreprise
 to humble
 to meet with one.

To content

to plucke
 to thinke
 to packe
 to preach
 to praise
 to print
 to pisse
 to proove or try
 to pronounce
 to plant
 to accustome

plagen

Duyts.**Engliffh.**

plaghen
 pynighen
 presenteren
 preferveren
 pauferen
 proncken
 plabeyen
 prospereren
 Platteel
 puer
 Paus
 Paeffchen
 paer
 peerdt
 pampier
 perckement
 paftepe
 pack.

Quypen
 quellen
 quetsen.
 Quaet
 quaetheyt
 qualijck
 quartier
 quackel
 quareel
 quaertspel
 quitantie
 quickfilber.

Ryden
 raden

to plague
 to racke or torment
 to present or proffer
 to preserve
 to pause
 to be demure
 to pave
 to prosper.
 Platter
 pure or cleane
 the Pope
 Easter
 a paire
 a horse
 paper
 parchment
 a paftepe or pie
 a packe.

To acquit
 to vex
 to hurt, or wound.

Evill
 evilnes
 fcarcely
 a quarter
 a quaille
 a quarel or fray
 playing cardes
 a quittance
 quicksilver.

To ryde
 to counfel

rechten

Duyts.

rechten
 reynigen
 reysen
 roepen
 & men
 regenen
 rekenen
 riecken
 rotten
 regneren
 regeeren
 rusten
 root worden
 roeren
 rooben
 roepen
 rammelen.
 Reyn
 reynigheyt
 reynelijck
 rijck
 rijckdom
 rijckelijck
 rax

S.

Slapen
 sitten
 steelen
 stooten
 smijten
 straffen
 scheeren
 spoutwen
 soecken

Englisch.

to make right
 to make clean
 to journey
 to rowe
 to gather
 to rayne
 to reckon
 to smell
 to rot
 to raigne
 to rule
 to rest
 to become red
 to stirre
 to rove or robbe
 to call
 to romple.
 Cleane
 cleanlynes
 cleanlic
 rich
 riches
 richlic
 hastelic.

To sleepe

to sit
 to steale
 to thrust or kick
 to smite
 to correct or rebuke
 to sheere or shave
 to spew or vomit
 to seeke

stae

Duyts.

snoeneng eten
 sabontg
 schryben
 storten
 stoppen
 schupmen
 sparen
 schuldigh zijn
 schynen
 schimuelen
 seggen
 spellen
 sieden
 singen
 smecken
 forge hebben
 snupten
 swellen
 schoutwen
 stampen
 senden
 salben
 stofferen
 smeden
 slaen
 smelten
 spinnen
 smaken
 sichten
 suppen
 schamen
 spelen
 sweeren
 steken/ of tournopen

English:

to dyne
 to sup
 to write
 to spill
 to stop
 to skum
 to spare
 to owe
 to shyne
 to mould
 to say
 to spel
 to seeth
 to sing
 to flatter
 to have care
 to snuffe a candle
 to swell
 to avoyde
 to stamp
 to send
 to salve
 to stufte, or garnish.
 to forge as smithes do
 to strike
 to melt
 to spin
 to tast
 to sigh
 to suppe
 to shame.
 to play
 to sweare
 to just or tilt

sterben

Duyts.**Englif h.**

sterben
 splipten
 spiegelen
 swimmen
 schicken
 supberen
 schellen
 schilderen
 stincken
 scheppen
 fouten
 springen
 saepen
 fincken
 slupten
 saghen
 seghelet
 synnen
 spreken
 schieten
 strupckelen
 stopghen
 spannen
 sinetten
 sleppen
 schencken
 sien
 supghen
 sondighen
 smeeren/sinouten
 schuren
 scheuren.
 Soet
 soetlyc

to dye
 to cleave
 to looke in a glasse
 to swimme
 to set in order
 to purge
 to peepe
 to paint
 to stinke
 to lade vp
 to salt
 to leape
 to sowe corne
 to sinke
 to shut
 to sawe
 to seale
 to cut
 to speake
 to shoote
 to stagger
 to keepe silence
 to scretch-out
 to defile
 to traile after
 to fill
 to see
 to suck
 to sinne
 to annoynt
 to tare or rent
 to scowre.
 Sweet
 sweetnes

soetlyck

Duyts.

soetelijck
 sant
 swaer
 swaerheyt
 swaerlijck
 schoon
 schoonheyt
 schoonlijck
 sieck
 sieckte
 schorst
 snottigh
 ston
 sot
 sotternijc
 sottelijck
 stout
 stoutheyt
 stoutelijck
 swaermoedigh
 swaerlijck
 smal
 smallijck
 selve
 sommighe
 somtijt
 scherp
 slijck
 stijlijck
 sonder u
 sint gister
 supber
 siet hier
 siet daer
 Saterdagh

Englisk

sweetlie
 sand
 heavy
 heavines
 heavilie
 fayre
 fayrnes
 fayrlic
 sick
 sicknes
 scabbed
 snotty
 dumbe
 foole
 foolishnes
 foolishlie
 stout or bold
 stoutnes
 stoutlie
 sad or heavie
 heavilie
 narrowe
 narrowlie
 self
 some
 somtimes
 sharpe
 myre
 stiflie
 without you
 since yesterday
 cleane
 looke here
 looke there
 Sater day

Saterdagh

Duyts.**Englsh.**

schalk
 flap
 Sondagh
 forgh
 forghbudigh
 Spothkelle
 selden
 stof
 sterck
 sterckheyt
 swert
 suer
 sijn
 sp
 sangher
 schoutet
 schepen
 schynwercker
 froot-maker
 smit
 schyber
 schipper
 sneeme of bank
 sale
 stal
 spit
 schuppe
 spinrock
 spille
 strate
 schriftoozij
 sulcker
 stroo
 spijse
 schoutwer

craftie
 weake
 Sunday
 care
 carefull
 Februarye
 seldome
 dust
 strong
 strenght
 black
 sower
 his
 they
 a finger
 a baylie
 a Alderman
 a joyner
 a lockmaker
 a smith
 a writer
 a shipper
 a buttery, or bench
 a hall
 a itable
 a spit, or broach
 a shovell
 a distaffe
 a spindle
 a itreete
 a standish
 such
 strawe
 meate
 a shoulder

schenkel

Duyts.**English.**

schentkel
 stuck
 schaep
 sinne
 slanghe
 flecks
 stuw
 salm
 snoeck
 spertwet
 swaen
 swalutwe
 sche
 schip
 sout
 safferaen
 suppen
 supcher
 stekel-bezpen
 sneeu
 sonne
 socken
 slaep-laken
 schotel
 sout-bat
 serbette
 steen
 stoel
 spigel
 schoen
 schoof-haech
 smyter
 saede
 sack
 salaet

a shonke
 a peece
 a sheepe
 an ape
 an adder
 a snayle
 stourgeon
 salmon
 a pyke
 a sparowe hawke
 a swanne
 a swallowe
 a sheath
 a ship
 salt
 saffron
 a caudel or supping
 suger
 goose beryes
 snowe
 the sunne
 sockes
 sheetes
 a dish
 a saltseller
 a table napkin
 a stone
 a stoole
 a glasse
 shoes
 a tach hooke
 a snuffer
 seed
 a sacke
 a sallet

Duys.**English.**

scheure
 schzaghe
 schole
 schupm
 schip-man
 schoen-maker
 sonde
 spel
 speelman
 stenne
 stadt
 stede
 stanck
 stegher
 stock
 stelte
 steert
 stopsel. **C.**
Trecken
 tellen
 timmeren
 tonnen
 teekenen
 tasten
 trouwen
 troosten
 tupschen
 toeben
 te doen
 temmen
 tumpelen
 temteren
 termineren
 tughen
 te niet doen

a barne
 a trest
 a schoole
 f kumme
 a shipman
 a shoemaker
 sinne
 playe
 a player
 a voyce
 a citie, or tewne
 a place
 a tincke
 a stayre
 a staffe
 a stilt
 a rayle
 a stopple.
 To pull
 to tell
 to build
 to tunne
 to marke
 to feele
 to marry
 to com fort
 to play at dice
 to rarry
 to do
 to tame
 to romble
 to rempt
 to determine, or end
 to witnes
 to bring to nothing

toes

Duyts.**Englysh.**

toebehooren
tooghen
troetelen.

Traegh
traegheyt
teluttel
te veel
te vzoegh
te spade
toornigh
tsavont
tsnachts
tsnozgens
tsoenens
terstont
te gadcr
ter wat sake
tot
ten waer
te Brugge
te wat ure
tijt
te samen
teghen
tis immer
ten is
teecten
twee
thiene
twaelbe
twintigh
tachtentigh
tanden
teenen
timmerman

to appertaine
to draw out
to make much of.
Sluggish
sluggishnes
to little
to much
to earlie
to late
angry
in the evening
by night
in the morning
at noone
by and by
together
for what cause
at
if that were not
at Bridges
at what a clock
time
together
against
it is surely
it is not
to eate
two
ten
twelve
twentie
eighrie
teeth
toes
a carpenter

tische
 tafel
 telior
 trappe
 toren
 tanghen
 terwe
 toben
 tabbaert
 tonghe
 therte
 tichelen
 ten
 tack
 faerte
 termyn
 tans
 tenne pot
 tlyf
 chooft
 thanz
 tobbe
 totse
 trechter
 tbel
 tper. D.
 Weten
 willen
 herbedden
 wapenen
 vertroosten
 boesteren
 herberghen
 herfoeten
 vergaderen

a tyke or bed
 a table
 a trencher
 a stayre
 a tower
 tonges
 wheat
 turfes
 a gowne
 a tongue
 the heart
 tyles
 tynne
 a branch
 a tart
 a terme
 tame
 a tynne pot
 the bodye
 the head
 the haire
 a tubbe
 a torch
 a tunnel
 the skinne
 the fyre.
 To knowe
 to will
 to waite for one
 to arme
 to comfort
 to nurse
 to hide
 to make sweet
 to gather to gather

boorden
 bersekeren
 boeghen
 weben
 wt-gheben
 versieren
 bloecken
 vanghen
 verwysen
 wisselen
 wetteu
 witten
 vertroeten
 wieghen
 weyden
 wijen
 vertrooghen
 wermen
 bechten
 berkrighen
 basteu
 wzinghen
 ballen
 woonen
 bzinghen
 weeren
 berderben
 bersteken
 wozen
 bergulden
 berteren
 wecken
 berlaten
 ber smaden
 berwanen

to further
 to assure
 to joyne
 to weave
 to give out
 to imagine
 to curle
 to take, or catch
 to condemne
 to change
 to whet
 to whyten
 to remove
 to rock a cradle
 to pasture
 to hallow
 to shew
 to warme
 to fight
 to obtaine
 to fast
 to wring
 to fall
 to dwell
 to demand
 to defend
 to destroy
 to put a side
 to be
 to gilt
 to spend
 to waken
 to forsake
 to despise
 to exhort

Duyts.

verdoemen
 verstaen
 verblijden
 verbaren
 verkrachten
 verklaren
 volgen
 vullen
 wijzen
 verzeemden
 versuffen
 verworpen
 wesen
 verwonderen
 wippen
 voederen
 verbeuren
 wandelen
 verderben
 voeden
 wedden
 winnen
 vriesen
 woopen
 wtgaen
 wasschen
 verdrinken
 werken
 vertoornen
 wech doen
 weenen
 verkondighen
 visschen
 wech gaen
 vergheten

Englisch.

to condemne
 to vnderstand
 to rejoyce
 to make a frayd
 to force or deflowre
 to declare
 to follow
 to fill
 to instruct
 to be estranged
 to dote
 to strangle
 to be
 to wonder
 to rub
 to lync a garment
 to forfeit
 to walke
 to destroy
 to cherish
 to wager
 to winne
 to freeze
 to cast
 to go out
 to wash
 to drowne
 to worke
 to make angry
 to put away
 to weepe
 to publish
 to fish
 to go away
 to forgive

halboen

boldoen
 bonwen
 boozsien
 berliesen
 wegghen
 wt-trecken
 weder gheben
 besten
 berwijten
 wederstaen
 weygheren
 versuchten
 baech hebben
 binden
 verschalcken
 vermoeden
 berwen
 berdzieten
 berstijten
 verschrieken
 bisiteren
 wapen
 waken
 waken
 bliegghen
 berwinnen
 vaghen
 berdziesen
 verghten
 bzeesen.

Boozdeel
 bziendt
 bziendelijck
 bzoom
 bzoomhept

to satisfie
 to fold
 to foresee
 to loose
 to weigh
 to pull out
 to give againe
 Moates
 to upbraide
 to resist
 to denye
 to sigh
 to be sleepe
 to finde
 to deceive
 to wax wearie
 to dye colours
 to irke, or greeve
 to weare out
 to be affraid
 to visit
 to blowe
 to revenge
 to wake
 to flye
 to vanquish
 to sweepe
 to be frosen
 to forget
 to feare.

Advantage
 a freind
 freindlie
 valiant
 valiantnes

Duyts.

English.

bronnelyck	valiantlie
knys	wife
wys heyt	wisdom
wyslyck	wiselye
biere	four
bierhaut	four square
bybe	five
bijst hien	fifteene
bijstryg	fiftie
benckel	fennel
bulenichap	villanie
banden	of the
wat	what
wien is dat	whose is that
wat dinc	what thing
vele	much
vol	full
volkomelyck	perfectlie
wie	who
van waer zjdy	from whence be you
waer toe	whereto
waromme	wherefore
welck	which
waer mede	where with
wonderlyck	marvelous
wonderlycken	marvelousslie
wanckelbaer	changable
wonder	a wonder
broedt	sparing, or nigardish
broedtheyt	nigardice
wel	well
wel broegh	earlie enough
hoor u	before you
wt	out
waer gady	Where go you

blyck

Duyts.**Engliffh.**

pling
 berte
 waer
 waer af
 want
 booz hoe vels
 winter
 vrolyck
 Woensdag
 Wede-maens
 wit
 wilde
 wy
 ywe
 buyl
 buylyck.
 Wyf
 booz-hoof
 pinghet
 waer
 poet
 Weduwe
 waghenaer
 wagen-maker
 wapen-maker
 weber
 bettelwarter
 berwer
 wayer
 water-mulen
 windt-mulen
 boet-banch
 wambeyg
 woester
 wat

by and by
 farre
 where
 where of
 for
 for how much
 the winter
 merrye
 Wednsdy
 Iune
 white
 wild
 wee
 your
 foule
 fithie.

A Wife
 a forehead
 a finger
 true
 a foote
 a widow
 a wagon-man
 a wagon-maker
 a weapon-maker
 a weaver
 a chaundler
 a dyer
 a fanne
 a watermill
 a windmill
 a footestoole
 a dubles
 a nurse
 abarrell

wint

Duuts.**Englisch.**

wint
 water
 vleesch
 wolf
 worm
 vorsch
 bloo
 woysten
 warmoes
 bladen
 wijn
 was
 wolcken
 baghebper
 bper
 wijngaert
 wilghe
 vader
 venster
 water-pot
 voghel
 visch
 vleesch-huys
 vanghenisse
 hercken
 weke
 wolle
 weerd
 weerdinne
 wortele
 winckel
 voet-wegh
 voeper
 vorme
 vrydag

wind
 water
 flesh
 wolfe
 a worme
 a frog
 a flea
 sauciges
 pottage
 aflawne
 wyne
 wax
 clowdes
 purgatorie
 a fyre
 a vineyard
 a willow
 a father
 a wyndow
 a water-pot
 a birde
 a fish
 a flesh-house
 a prison
 a hogge
 a wecke
 wooll
 an hoste
 an hostesse
 a roote
 a shop
 a foote-path
 fodder for beasts
 a forme
 Fryday

us
vrede
weyde.

andowre
peace
pasture.

Hier na volgen de Conjugatien. Here after follow the Conjugations

De Conjugatie van't
woord/ te hebben.

The Conjugations of this
verbe, to Have.

Indicativus.

Indicative moode.

Ick hebbe
ghy hebt
hy heeft.

I have
thou hast
hee hath.

Wy hebben
ghy-lieden hebt
sy hebben.

Wee have
yee have
they have.

Ick hadde
ghy hadt
hy hadde.

I had
thou haddest
hee had.

Wy hadden
ghy-lieden hadt
sy hadden.

Wee had
yee had
they had.

Ick hebbe gehad
ghy-lieden hebt gehad
sy hebben gehad.

I have had
thou hast had
hee hath had.

Wy hebben gehad
ghy-lieden hebt gehad
sy hebben gehad.

Wee have had
yee have had
they have had.

Ick sal hebben
ghy sult hebben
hy sal hebben.

I shall have
thou shalt have
hen shall have.

Wy sullen hebben
ghy-lieden sult hebben
sy sullen hebben.

Wee shall have
yee shall have
they shall have.

Duyts.

De maniere van gebieden
hebt

laet hem hebben.

Laet ons hebben

hebt ghy-lieden

laet hen hebben.

De maniere van begeren.

Och of ick hadde

och of ghy haddet

och of hy hadde.

Och of wy hadden

och of ghy-lieden hadt

och of sy-lieden hadden.

Ick soude hebben

ghy soudt hebben

hy soude hebben

Wy souden hebben

ghy-lieden soudt hebben

sy-lieden souden hebben.

Godt ghebe
Wat ick mach hebben

dat ghy meught hebben

dat hy mach hebben.

Wat wy mogen hebben

dat ghy meught hebben

dat sy mogen hebben.

Indien dat ick hebbe

indien dat ghy hebt

indien dat hy heeft.

Indien dat wy hebben

indien dat ghy-lieden hebt

indien dat sy-lieden hebben

Ick hebbe gehad

ick hadde gehad

ick sal gehad hebben.

Englsh.

The imperative moode.

Have thou

let him have.

Let vs have

have yee

let them have.

Optative moode.

Oh that I had

oh that thou haddest

oh that hee had.

Oh that wee had

oh that yee had

oh that they had.

I should have

thou shouldest have

hee should have.

Wee should have

yee should have

thou should have.

That I may have

that thou mayest have

that hee may have.

That wee may have

that yee may have

that they may have.

If that I have

if that thou hast

if that hee hath.

If that wee have

if that yee have

if that they have.

I have had

I had had

I shal have had.

God graunt

Godt ghebe

Duyts.

Ich soude gehad hebben.

Om te hebben
te hebben
al hebbende.

De Conjugatie van het
woordt / Zyn.

Ich ben
ghy zyt
hy is.

Wy zyn
ghy-lieden zyt
sy-lieden zyn.

Ich was
ghy waert
hy was.

Wy waren
ghy-lieden waert
sy-lieden waren.

Ich hebbe geweest
ghy hebt geweest
hy heeft gheweest.

Wy hebben geweest
ghy-lieden hebt geweest
sy-lieden hebben geweest.

Ich sal zyn
ghy sult zyn
hy sal zyn.

Wy sullen zyn
ghy-lieden sult zyn
sy sullen zyn.

Weest ghy
laet hem zyn.

Laet ons zyn
weest ghy-lieden
laet henlieden zyn.

Englisch.

I should have had.

For to have
to have
all having.

The Conjugation of this
word, to Be.

I am
thou art
hee is.

Wee be
yee be
they be.

I was
thou wast
hee was.

Wee were
yee were
they were.

I have been
thou hast been
hee hath been.

Wee have been
yee have been
they have been.

I shall be
thou shalt be
hee shall be.

Wee shall be
yee shall be.
they shall be.

Be thou
let him be.

Let vs be
be yee
let them be.

Duyts.

Dat ick **zy**
 dat ghy **zyt**
 dat hy **zy**.

Dat wy **zyn**
 dat ghy-lieden **zyt**
 dat sy-lieden **zyn**

Waer ick
 waert ghy
 waer hy.

Waren wy
 waert ghy-lieden
 waren sy-lieden.

Mengesien dat ick **ben**
 dat ghy **zyt**
 dat hy **zy**.

Dat wy-lieden **zyn**
 dat ghy-lieden **zyt**
 dat sy-lieden **zyn**.

Al ben ick
 al **zyt** ghy
 al is hy.

Al **zyn** wy
 al **zyt** ghy-lieden
 al **zyn** sy-lieden.

Te **zyn**
 gheweest te hebben
 zynde/wesende.

Englisk.

God graunt I be
 that thou be
 that hee be

That wee be
 that yee be
 that they be.

Wold God I were
 thou werest
 hee were.

Wee were
 yee were
 they were.

Seeing that I am
 that thou art
 that hee is.

That wee be
 that yee be
 that they be.

Although I be
 though thou be
 though hee be

Though wee be
 though yee be
 though they be.

To be
 to have ben
 being.

F I N I S.

Österreichische Nationalbibliothek

+Z161828007

